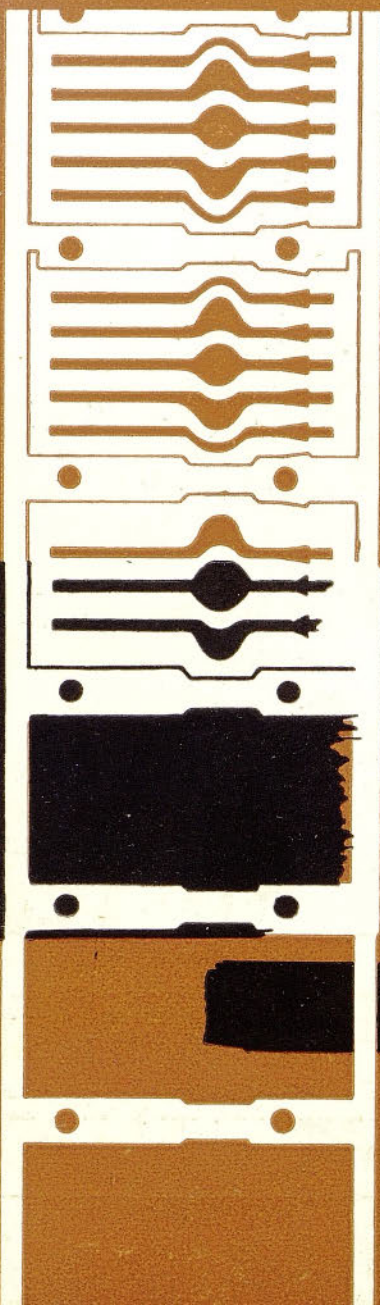

ISKRA

1 9 6 1 / 3

GLASILO DELOVNIH KOLEKTIVOV PODJETJA ISKRA KRANJ

VSEBINA: Reproduktivna kinematografija v Jugoslaviji in potrebe po kinoprojektorjih »Iskra NP 21/35 mm« — Dipl. ek. Ivo Kusturin . Na Dunaju — Igor Slavec . Izdaja v Mozlju — Stane Zakotnik-Johan . HTZ opozarja! . Marljiv in poln pobud — Jan . Iz ankete o kadrovske politiki — Milan Puhan . Sarajevo — Igor Slavec . Plitvička jezera, izredna prirodna lepota — Ado

»Iskra«, glasilo delovnega kolektiva tovarne »Iskra« . Letnik VII., junij 1961 . Izdaja upravni odbor, ureja uredniški odbor, odgovorni urednik Boris Kryštufek, oprema Danica Petrovič . Naslov uredništva: Tovarna »Iskra«, Gorenja Sava 6, telefon 39-21 (int. 426) . Tisk in klišej CP »Gorenjski tisk«, Kranj . Naklada 4700 izvodov

Antun Avgustinčič

Prenos ranjenca

Dan borcev, Dan vstaje - velika dneva iz zgodovine našega naroda. Letos ob dvajsetletnici naše ljudske revolucije bodo praznovanja teh pomembnih dni še bolj veličastna kot doslej. Naš delovni človek ne pozablja veličastne borbe za svobodo, ne pozablja padlih, ki so svoja življenja žrtvovali, da bi narodi nove Jugoslavije živeli srečno in svobodno. Dneva pred dvajsetimi leti, ko so počile puške zoper tujega okupatorja, ne bo pozabila tudi naša mladina, ki ponovno in nezadržno prispeva vse svoje mlade sile za skupni napredek in lepši jutrišnji dan.

REPRODUKTIVNA
KINEMATOGRAFIJA
V JUGOSLAVIJI IN
POTREBE PO KINO-
PROJEKTORJIH
ISKRA NP 21-35 MM

Preko 114 milijonov gledalcev je šlo skozi naše kino dvorane v letu 1958, v naslednjem letu pa je to število naraslo na 124 milijonov ali za približno 8,8 odstotka. Ta porast števila ljubiteljev filma ni slučajen, temveč je odraz menjanja ekonomske osnove naše družbe kot posledice razvoja našega gospodarstva.

Kulturno prosvetna in idejno vzgojna vloga kinematografije je za našo družbo in nadaljnji razvoj našega gospodarstva izredno važna, zato stoje pred našo reproduktivno kinematografijo velike in odgovorne naloge. Moremo pa mi, kot edini proizvajalci kinoprojektorjev v FLRJ, mimo teh problemov, ne da bi se zamislili in pretehtali svoj doprinos pri reševanju omenjenih nalog. Odgovor je jasen: kinofikacija je naš problem prav tako kot problem posameznih sekcij združenja kinematografije oziroma vsakega kinodistributerja. Mi smo dolžni dati na razpolago potrebne količine kinoprojektorjev, da bi razvoj kinematografije v naši državi tekel nemoteno dalje. Pri reševanju te naloge pa nam morajo biti dobro poznane potrebe domačega tržišča, seveda pa tudi možnosti izvoza, da bi lahko vskladili proizvodnjo kinoprojektorjev z našo ostalo proizvodnjo.

Oglejmo si najprej stanje v letu 1960. — Naša tovarna je v tem letu sklenila z raznimi kino podjetji v FLRJ pogodbe za dobavo 154 kinoprojektorjev ISKRA NP-21/35 mm. Do konca leta 1960 je bilo izročeni 86 projektorjev, to je približno 69 odstotkov do prevzete obveze. Prigovori naših strank so torej upravičeni, kljub našim naporom, da izvršimo pogodbeni plan. Vzrok neizpolnitve obvez so najrazličnejše težave: na eni strani v sami proizvodnji zaradi velikega obsega in širokega asortimenta proizvodov, na drugi strani pa v nabavljanju potrebnega materiala, da ne govorimo o splošnih momentih, kot

so n. pr. plačilna sposobnost naših kooperantov in naših strank, pomanjkanje deviznih sredstev itd. Velik del naše proizvodnje absorbira tudi izvoz, ki mu, naravno, ne moremo odvzeti prioritete, ker menimo, da mora biti težišče vsake naše gospodarske enote, ki ima za to le kako možnost, da ustvari čimveč deviznih sredstev, da se pokrijejo razlike v plačilni bilanci in na drugi strani ustvarijo sredstva za nabavo potrebnega materiala iz inozemstva za investicijsko opremo itd. V izvozu je treba po možnosti kar največ sodelovati s končnimi izdelki, ki vsebujejo visoko stopnjo opredmetenega dela.

Zato smo tudi s tega stališča dolžni, da dajemo čimvečji prispevek z izvozom naših proizvodov. Razen tega je v trgovini, zlasti v zunanji trgovini, nesporne važnosti držanje kontinuitet na že osvojenih tržiščih, ker v nasprotnem primeru preti nevarnost, da se izgube že obstoječe zveze, ki stanejo truda in sredstev (propaganda in podobno) ter se daje orožje v roke konkurenci.

Vse to so torej razlogi, da naša proizvodnja ni uspela pokriti potreb na domačem tržišču in je marsikatera kino dvorana še za nekaj časa ostala brez kinoprojektorja.

Da bi se v prihodnosti mogli izogniti takim nevēčnostim ter da bi uspeli zadostiti pričakovanju naše skupnosti, se moramo nujno seznaniti s sedanjim stanjem kinematografije v naši državi ter z njenimi potrebami v naslednjih petih letih. Analiza stanja kinematografije je izvršena na osnovi podatkov iz leta 1958, ker so to najkompletnejši podatki, s katerimi trenutno razpolagamo. Jasno je, da so v letu 1959 in 1960 nastale določene spremembe, vendar se struktura (relativni odnosi) ni bistveno spremenila, vsaj ne toliko, da ne bi mogla služiti tej razpravi.

ANALIZA STANJA KINEMATOGRAFIJE JUGOSLAVIJE V LETU 1958 PO REPUBLIKAH V ODNOSU NA PREBIVALSTVO

Ljudska republika	Prebivalstvo v 000	%	Kino dvorane	%	Število preb. na 1 kino dvorano	Sedež	%	Sedežev na 1000 preb.	Predstav v 000	%	Obisk. v 000	Letni obisk na 1 preb.	
	1		2		3	4		5	6		7	8	
SRBIJA	7,433	40,9	585	38,4	12.706	207.237	41,9	27,9	188	38,8	45,637	39,9	6,1
HRVATSKA	4,138	22,7	435	28,5	9.513	131.570	26,7	31,8	128	26,4	31,892	27,9	7,7
SLOVENIJA	1,565	8,6	241	15,8	6.493	72.389	14,6	46,3	71	14,6	15,941	14,0	10,2
BOSNA IN HERCEGOVINA	3,211	17,7	158	10,4	20.386	47.450	9,5	14,7	60	12,4	11,805	10,3	3,7
MAKEDONIJA	1,364	7,5	72	4,7	18.944	25.690	5,3	18,8	29	6,0	7,116	6,2	5,2
ČRNA GORA	469	2,6	33	2,2	14.212	9.734	2,0	20,8	9	1,8	1,891	1,7	4,0
SKUPNO 1958	18,189	100,0	1524	100,0	11.935	494.070	100,0	27,1	485	100,0	114,282	100,0	6,3
SKUPNO 1939	15,596	—	413	—	37.762	132.000	—	8,5	—	—	20,000	—	—

Priobčeni pregled o stanju kinematografije v FLRJ (tabela!) nam prikazuje odnos med obstoječimi kino dvoranami, sedeži, predstavami in obisku z ozirom na število prebivalstva po posameznih republikah. Za primerjavo smo navedli še podatke iz leta 1939, po katerih je razviden napredek, dosežen v povojni dobi.

Za omenjenimi tabelaričnimi podatki se seveda skriva še niz elementov, ki vplivajo na razvoj kinematografije, kot n. pr. struktura prebivalstva, struktura in velikost naselja, ekonomska moč posameznega kraja, naselja oziroma mesta, investicijske sposobnosti, finančna sredstva itd.

Nas zanima torej količina potrebnih kinoprojektorjev za določeno perspektivno dobo. Da bi prišli do tega podatka, moramo vzeti v poštev vse tiste elemente, ki se dajo izvesti iz omenjene tabele in seveda vse druge omenjene elemente.

Že iz absolutnih elementov lahko zaključimo, da razvoj kinematografije v Jugoslaviji zaostaja v odnosu na splošni razvoj in potrebe, ter kaže znatne neenakomernosti po posameznih republikah.

Analiza stanja prebivalstva na eno kino dvorano nam prikazuje, da je najbolj nezadovoljivo stanje v LR Bosni in Hercegovini, kjer pride na eno kino dvorano 20.386 prebivalcev, medtem ko je ta odnos najugodnejši v Sloveniji, kjer pride na eno kino dvorano 6493 prebivalcev, kar približno ustreza evropskemu povprečju. Iz te primerjave lahko zaključimo, da jugoslovansko povprečje odstopa od evropskega za približno dvakrat, odnos v LR Bosni in Hercegovini pa za približno trikrat.

Tudi število sedežev na 100 prebivalcev je najbolj neugodno v Bosni in odstopa od splošnega povprečja za okoli dvakrat (LR Bosna in Hercegovina 14,7 sedežev na 100 prebivalcev oziroma 67,9 prebivalcev na 1 sedež; jugoslovansko povprečje 27,1 sedežev na 1000 prebivalcev oziroma 37,8 prebivalcev na 1 sedež).

Obisk kino predstav je v Bosni tudi zelo nizek. Vsak prebivalec v LR Bosni in Hercegovini gre na leto povprečno 3,7-krat v kino, medtem ko je jugoslovansko povprečje 6,3, a v Sloveniji 10,2 (vsak Anglež gre povprečno 18-krat na leto v kino).

Pri našem proučevanju smo vzeli dva najizrazitejša primera LR Bosno in Hercegovino in LR Slovenijo. Vendar smo opazili taka odstopanja od povprečja (bodisi negativna ali pozitivna) tudi v drugih republikah. — Pozitivna so poleg Slovenije samo še v LR Hrvatski, negativna pa v vseh drugih republikah. Seveda s tem ni rečeno, da je v Sloveniji oziroma Hrvatski dosežena optimalna stopnja razvoja v reproduktivni kinematografiji, saj smo videli, koliko še odstopa od evropskega povprečja, hočemo le poudariti, da so razmere v drugih republikah mnogo slabše in bi bilo treba vložiti zanje več truda.

Če navedene podatke izrazimo v relativnih številkah, opazimo, da ima Slovenija na svojih 8,6% skupnega prebivalstva 15,8% skupnega števila kino dvoran, medtem ko je v Bosni to razmerje obratno: na 17,7% od skupnega prebivalstva odpade le 10,4 odstotka skupnega števila kino dvoran. Vidimo torej, da so odnosi popolnoma neproporcionalni. Na podobno situacijo naletimo v drugih republikah, le z manjšimi odstopanji.

Če bi torej hoteli povsod doseči take odnose, kot vladajo v Sloveniji, bi morali povečati število kino dvoran po posameznih teritorialnih enotah v odnosu na število prebivalstva po naslednji tabeli:

PREGLED STANJA KINO DVORAN V FLRJ IN POTREBE POVEČANJA GLEDE NA LR SLOVENIJO

Ljudska republika	Obstoječe dvorane v letu 1958	%	Potrebno zgraditi nove dvorane	Povečanja	Skupaj
SRBIJA	585	38,4	560	96	1145
HRVATSKA	435	28,5	202	46	637
SLOVENIJA	241	15,8	—	—	241
BiH	158	10,4	338	214	496
MAKEDONIJA	72	4,7	138	192	210
ČRNA GORA	33	2,2	39	118	72
SKUPAJ	1524	100,0	1277	—	2801

Podobno bi bilo treba primerjati tudi odnose sedežev in predstav v odnosu na število prebivalstva po posameznih republikah.

Vse to je seveda samo ilustrativni primer potreb, lahko bi rekli teoretični. Za popolnejšo analizo bi bilo potrebno zbrati podrobnejše podatke po posameznih republikah, podatki bi morali biti enakovredni in sistematično urejeni, da bi se dali primerjati in bi bili lahko merodajni.

Kljub temu pa lahko tudi na osnovi podatkov, s katerimi razpolagamo, postavimo določene zaključke o potrebah po kinoprojektorjih v posameznih republikah in v kakšnem času bi morale biti realizirane, da se ostvari odnos, kot je prikazan v gornji tabeli.

Če bi torej vsaka kino dvorana bila opremljena le z enim kinoprojektorjem, bi morali v bližnji prihodnosti za kinofikacijo dati na razpolago 1277 kinoprojektorjev. Ker pa je dinamika razvoja kinematografije odvisna od niza faktorjev, ki se pojavljajo različno po posameznih teritorialnih enotah, bodo verjetno nastopila gotova odstopanja med posameznimi republikami. Vendar domnevamo, da celokupni iznos približno ustreza stvarnim potrebam oziroma potrebe bodo verjetno še večje. Domnevamo namreč, da bodo nekatere kino dvorane opremljene z dvema kinoprojektorjema, treba bo zamenjati že dotrajane aparature in končno je treba upoštevati tudi potrebe LR Slovenije in izvoza.

Če bi torej hoteli izvajati kinofikacijo v naslednjih petih letih v prej omenjenem odnosu, bi bilo treba na osnovi prejšnjih izvajanj povišati našo proizvodnjo

na približno 300 kinoprojektorjev letno. Potrebe posameznih republik (brez Slovenije) znašajo 255 projektorjev na leto, izvozili pa smo v zadnjih šestih letih povprečno 44 projektorjev na leto, kar znaša skupno 299 projektorjev letno. Če upoštevamo še druge potrebe (zamenjava ostalih projektorjev, potrebe Slovenije in rastoče potrebe — možnosti izvoza), bi vse letne potrebe lahko ocenili še znatno višje. — Vendar pri tem niso upoštevani in obdelani vsi tisti elementi, o katerih je bilo govora, prav tako nismo upoštevali potrebe po ozkotračnem kinoprojektorju, ki bi se lahko v neki meri pojavil kot »namestnik« normalnega projektorja in imel znaten vpliv na točnost omenjenih potreb. Končno je tudi ozkotračni projektor naš proizvod in bi bilo treba razpravljati tudi o njem pri analizi proizvodnih kapacitet in proizvodnih oziroma prodajnih planov, da bi se tako z ene strani izognili eventualnim presenečenjem, na drugi strani pa zadovoljili vsestranske potrebe našega domačega trga in izkoristili možnosti plasmaja naših proizvodov na zunanjem tržišču.

Vsi nanizani problemi nam povedo, da so potrebe po kinoprojektorjih v Jugoslaviji pomembne ter da so zelo važne za razvoj reproduktivne kinematografije nasploh. Iz tega sledi, da stoji pred Združenjem za kinematografijo, pred kinematografskimi podjetji ter pred našim kolektivom resna naloga, ki je gospodarsko in kulturno-prosvetnega značaja, torej važen element za dvig družbenega standarda na višji nivo: povečati proizvodnjo kinoprojektorjev in kinoakustičnih naprav, kot nam kažejo naše analize potreb.

Dipl. ek. Ivo Kusturin

Igor Slavec

NA DUNAJU

Foto: Igor Slavec

Konec aprila letos sem bil na Dunaju na enotedenskem seminarju o moderni organizaciji komercialne službe v podjetju in sem si zraven ogledal še zanimivosti tega milijonskega mesta, glavnega mesta naše sosedne Avstrije.

Da ne bi ponavljal znanih stvari, sem pregledal vse naše revije od leta 1954 naprej in ugotovil, da smo lani in predlanskim objavili dva sestavka s potovanja na Dunaj (enkrat orodjarji, enkrat telefoniisti), ki sta več ali manj pripovedovala o tem mestu, ljudeh in obiskih

v tovarnah, zato bom jaz dodal k vsemu le to, kar tam še ni bilo povedano, in pa svoja osebna opažanja in mnenja. Če pa bom tudi kaj ponavljal, naj mi oprostite tisti, ki jih bom s tem dolgočasil, prepričan pa sem, da je v našem podjetju precej novih ljudi, ki jim bo pripovedovano novost.

Ko smo bili še otroci, so nam očetje pripovedovali o »Stari Avstriji«, bivši Avstro-Ogrski, ki se je razprostirala čez vso Češko, Slovaško, obsegala del Poljske, vso Avstrijo, Madžarsko, del Romunije,

del Italije (južna Tirolska), Slovenijo s Trstom in Gorico, Hrvaško ter Bosno in Hercegovino. — Ta ogromna država je merila 676.616 kvadratnih kilometrov (FLRJ obsega 255.804 kv. kilometrov) in štela pred prvo svetovno vojno preko 51 milijonov prebivalcev. Vladali so ji Habsburžani in eden zadnjih vladarjev je bil cesar Franc Jožef, zadnji pa cesar Karl, ki je odstopil, ko je bila po razpadu Avstro-Ogrske po prvi svetovni vojni današnja Avstrija proglašena za republiko (11. novembra 1918). Franc Jožef je bil iz rodu Habsburžanov, ki so v Avstriji in po Evropi vladali od leta 1278 do leta 1918. Tudi Marija Terezija je bila Habsburžanka. Bili so časi, ko so Habsburžani vladali skoraj v vsej Evropi in celo v Ameriko so silili (Maksimilijan I., mlajši brat Franca Jožefa je bil celo nekaj časa cesar Mehike, a ga je mehiški heroj in borec za svobodo svojega ljudstva ujel, sodišče pa ga je obsodilo na smrt s streljanjem. —

1867). Vojaki Habsburžanov so teptali zemljo vse Evrope in vse bogastvo podjarmljenih dežel se je stekalo na Dunaj. Zato ni nič čudnega, če še danes, 43 let po razpadu Avstro-Ogrske, večina Avstrijcev živi v spominih na preteklo slavo in žalujejo za časi, ki jih, hvala bogu, ne bo več nazaj.

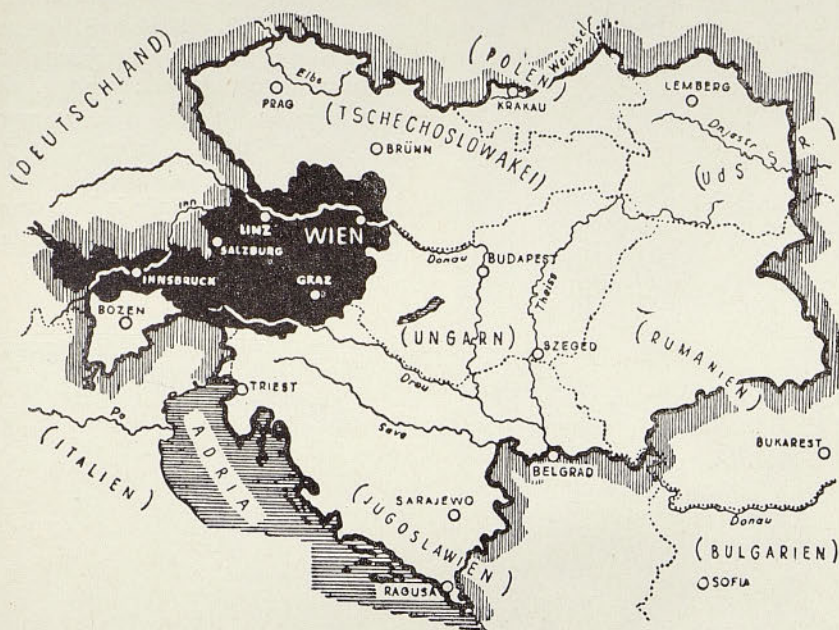
Kapeli siromakov za cerkvijo St. Štefana, kje pa je pokopan, tega ne ve nihče, ker je bil grobar njegov edini spremljevalec na zadnji poti. Tako je svoječasnno častil svoje resnične duhovne velikane Dunaj, s katerimi se danes tako ponaša. Seveda pa nekdanja usoda naših ni bila nič drugačna. Spomnimo se samo

česar so nekateri legli v grob v cvetu mladosti.

Torej, ta Dunaj je tudi sedaj glavno mesto precej manjše Avstrije (83.868 kv. kilometrov), ki šteje okoli 7 milijonov prebivalcev (Jugoslavija okoli 19 milijonov), vendar pa industrijsko precej razvite republike. Naj navedem nekaj grobih podatkov iz leta 1951 (v oklepaju isti podatki iz leta 1958 za Jugoslavijo):

- načrpane nafte 2,15 milijona ton — (0,5)
- nakopanega premoga 5 milijonov ton — (19)
- električne energije približno 5000 kilovatnih ur — (7356)
- surovega železa milijon ton — (0,748)
- valjanega železa 0,63 milijona ton — (0,766)
- železnic 6046 km — (12.000)

Koliko vsega tega pride na enega prebivalca, lahko sami izračunate, pri tem pa morate upoštevati še nadaljnji razvoj obeh do letošnjega leta. Seveda pa moramo upoštevati še dejstva, da je bila sedanja Avstrija metropola nekdanjega cesarstva, da je po priključitvi Hitlerjeva Nemčija v Avstriji še nadalje gradila industrijske objekte in da je Avstrija po II. svetovni vojni dobila za okoli 1082 milijonov dolarjev mednarodne pomoči.

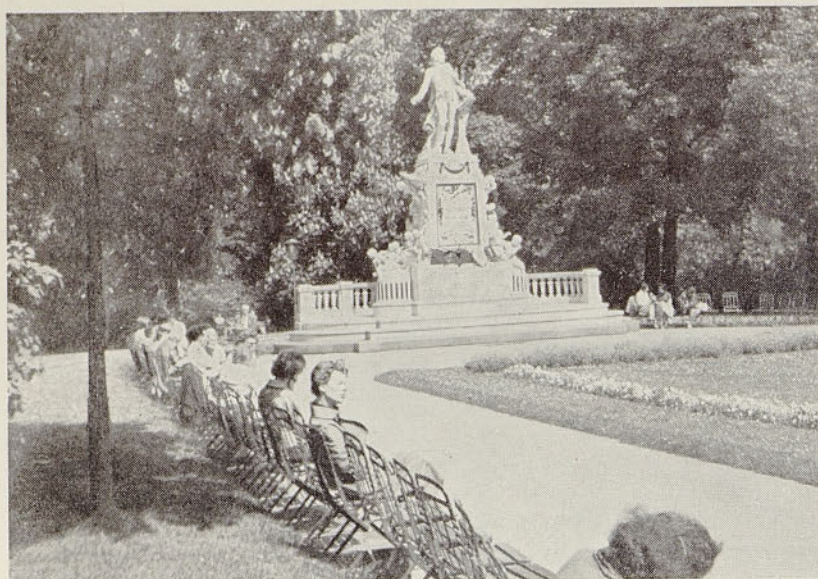
Avstro-Ogrska do leta 1918

Cankarja, Ketteja, Murna, Jurčiča, Jenka, ki so zaradi nerazumevanja takratne družbe živeli v večnem pomanjkanju in stradežu, zaradi

Dunaj, lahko bi rekel, je en sam spomenik minule dobe. Vsepovsod stoje spomeniki kraljev in cesarjev, vitezov, generalov in drugih zavojalcev tujih narodov. Na Dunaju je tudi precej znamenitih cerkva, v katerih so pokopani prav ti kralji, ki so imeli velike zasluge za veličino katoliške cerkve prav v tem, da so v številnih vojnah poslali milijone ljudi na »oni svet« in da so od »prisluženega« bogastva prodali delež Cerkvi, s čimer so služili za prostor v nebeškem parterju, Cerkev pa jim je dala naziv rimskih cesarjev in pa počivališče pod glavnim oltarjem Avguštinske cerkve sredi Dunaja. Kako vse drugače je živel in končal resnični duhovni velikan te dežele, Wolfgang Amadeus Mozart, komponist 24 oper in preko 600 glasbenih del z vseh področij glasbenega ustvarjanja. — Umrli je 5. decembra 1791 v največji revščini, star komaj 36 let. Ležal je na mrtvaškem odru v

»Glorieta« v čast Marije Terezije in Jožefa II. na griču nad Schönbrunom

Spomenik nesmrtnemu Mozartu
v hofburškem parku

Stanoval sem v centru mesta, šolo sem imel dopoldne in popoldne, zato sem si lahko ogledal le najbližje objekte v centru (v notranjosti Ringa in ob Ringu). Tu stoji cesarjeva palača Hofburg, grobnica Neznanege vojaka, parlament in občinska stavba, opera, cerkev sv. Štefana, muzeji, spomeniki, spomeniki in spet spomeniki slavnih vojskovodij. — Nekaj tega sem fotografiral, tisti, ki ste že hodili po Dunaju, pa čeprav pred 50 leti, se gotovo spominjate teh stavb, ostali pa si boste morda ustvarili

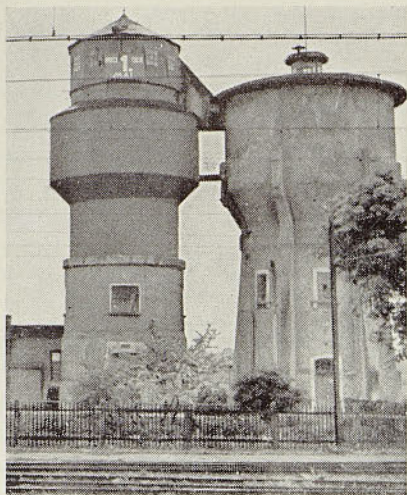

Spomenik neznanemu junaku na Dunaju.
Stoji na mestu, do koder so pridrli Turki,
ko so oblegali Dunaj

Princ Evgen Savojski na konju,
zadaj Hofburg

Kot sem že dejal, starejši ljudje žive v spominih na včeraj, mladina živi za danes in menda so precej redki, ki se zanimajo tudi za jutri. Temu priča zelo zastarelo šolstvo; za reformo in nove šole ni denarja, pri tem se pa ta dežela bliža prve- mu milijonu avtomobilov, za katere so plačali milijone in milijone šilingov (avstrijski denar; 750 din = = 1 US\$ = 26 šilingov).

Skromna parola za 1. maj nekje na poti med Dunajem in Gradcem

Avtomobili stoje pač vsepovsod in promet je eden velikih problemov, ki jih mora reševati danes Dunaj. Pešec skoraj ne pride več čez cesto, zato so pričeli graditi na važnejših križiščih podzemske prehode. Eden takih je pri operi in je vreden ogleda. S pomičnimi stopnicami se zapelješ v podzemlje — novo trgovinsko četrt in spet na zaželeni strani ven. — Ker sem že zašel s Hofburga k operi, naj povem, da stoji nedaleč stran spomenik Ruskega vojaka, osvoboditelja Dunaja, ki je posebno lep na večer, ko ga osvetljujejo z vsemi mogočimi barvami z žarometi skozi vodomet, ki je pred spomenikom.

Z ogledov sem se po navadi vračal po Koroški cesti (»Kärntnerstrasse«), največji trgovski ulici mesta. Česa vsega se tam ne vidi! Na tej ulici lahko dobiš prav vse, kar ti srce poželi, od ekspres kave pa do živih lutk, pod pogojem seveda, da ti mošnja to prenese. Tudi Moulin Rouge (Mulin Ruž) imajo; kakšna je njegova notranjost, ne vem, videl pa sem tam okoli čudovite vile, ki so čakale in vabile...

Tudi to je Dunaj, vlemesto...

Menim pa, da navaden Dunajčan živi kaj preprosto življenje; dela svoje ure, hrani se v gostilni, popije svoj kozarček vina (vedno le kozarček, nikoli pol litra ali celo liter, kajti vino je drago, pijan človek pa po navadi razgraja, zato ni nikjer dobrodošel), popelje svojega psička malo na sprehod v kak park

in sanjari. Pravi Dunajčan, pravijo, ni nikoli star: sicer je lahko dolgo na svetu, vendar ostane njegovo srce mlado do smrti!

Časi Straussovih valčkov so že mimo, Kalman in Lechar se edina še borita z zadnjim krikom mode — popevkarji s plošč po raznih muzikboksih, kjer avtomatska glasbena skrinja zavrti za 1 šiling poljubno ploščo, ki si jo kdo zaželi. Celo Ivo Robič zapoje in zaigrajo Avseniki, ki imajo tu svoje ime: Die lustigen Oberkrainer (malo čudno ime, ali ne?).

Zelo znan je dunajski Prater, zabavišče res velikega obsega. — Tu lahko za denar vidiš najrazličnejše akrobate, pritlikavce, se voziš z letali (na misel si mi prišel, dragi Šparovc, in pripovedovanja o Tvoji smeli vožnji z avionom) in z železnico po deželi strahov, obišeš igralnico, gledaš fotografije čudovitih teleščkov (na napravi je pisalo: »za mladino prepovedano«, menda ravno zato, da so gledali)

Detajl z zabavišča na Dunaju (Prater)

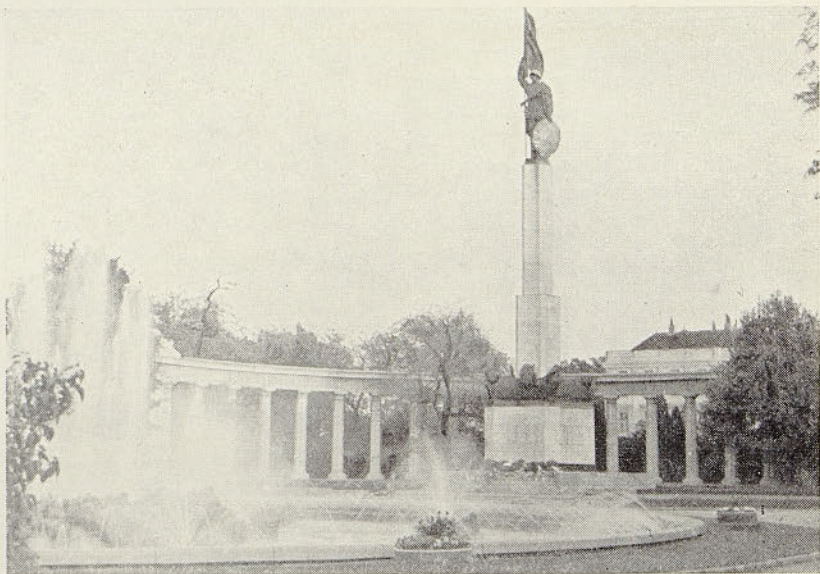

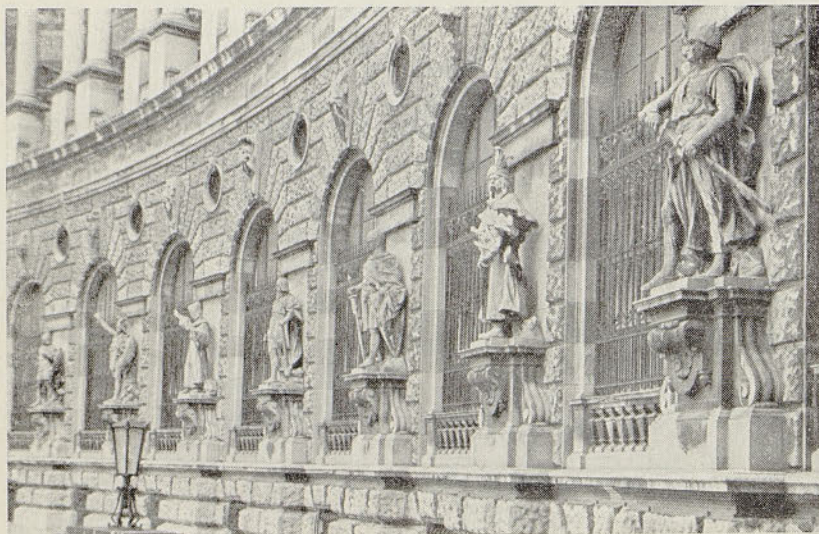
Pogled mimo spomenika princa Evgena na občinsko hišo — magistat

in zapraviš denar še na 1000 drugih koristnih in nekoristnih načinov.

V Schönbrunu (to je spet na drugem koncu mesta) imajo velik zoološki vrt in akvarij, ki sta vredna ogleda. Tam imajo tudi že zelo stara osla (ki ima 4 noge — namreč so na svetu tudi še drugačni), ki se preživlja s tem, da prodaja razglednice. Namreč, njegov lastnik se je nekje ponesrečil, ljudje pa so prosili zanj in tako se sedaj v živalskem vrtu preživlja. — Pa to ni edina zgodba o usmiljenju ljudi do ubogih živali, toda vprašam se,

Spomenik ruskemu vojaku — zlata čelada in ščit se mu prekrasno svetita ob sončnem zahodu

Take vojščake so videli naši pradedje — kipi na stavbi Hofburga

Kot vidite, je treba imeti čas za ogleda in pa denar, kot povsod, meni pa je primanjkovalo obojega, zato ne zamerite, če je to moje pripovedovanje bolj površno.

Na Dunaj sem prispel z železnico na južno postajo — Südbahnhof, zelo, zelo moderno postajo, in od tam tudi potoval domov.

Potoval sem ravno na 1. maja in povedati moram, da je bil ta dan tudi v Avstriji praznik in, da ves čas vožnje nisem videl na poljih nikogar, kar je pri nas še vedno opaziti, da nekateri prav na ta dan, na mednarodni praznik solidarnosti vseh delovnih ljudi, hite z raznimi deli na polju ali pri gradnji garaž in podobno. Naši Iskraši niso pri tem nobena izjema; pa brez zamere.

Pri množici svojih veličin niso pozabili na Johana Wolfganga Goetheja — nemškega književnika, pesnika, misleca in državnika

Po partizanskem napadu na italijansko postojanko v Starem trgu ob Kolpi in številnih drugih naših akcijah, s katerimi smo grenili ure brezdolja italijanski soldateski na Kočevskem, so si Italijani v nekaj dneh pripravili zasilno postojanko v požgani vasi Mozelj. Upali so, da bo ta postojanka, čeravno je niso še utegnili utrditi in urediti, vendarle dovolj močna, da nas bodo iz nje nagnali v kozji rog.

Vas Mozelj je bila pred tem požgana. — Razen cerkve, župnišča in dveh ali treh domačij tik ob njem, gostilne in na robu vasi kulturnega doma, so bile vse številne hiše požgane in porušene. Ožgani zidovi, osamljeni dimniki — vse to je pričalo o besu italijanskih okupatorjev, ki so se znašali nad vsem, kar je bilo našega, da bi si dali duška za svoje neuspehe v borbi s partizansko vojsko. In prav v požganem Mozlju so si za silo skrpali postojanko, hoteč nam zapreti pot, po kateri smo vedno odločneje udarjali v njihovo sredino. Seveda niso računali, da jih bomo v Mozlju napadli že nekaj dni po neuspelem napadu na Stari trg ob Kolpi, toda mi smo bili željni srečanja in obračuna z njimi, zato smo se kar kmalu odločili za likvidacijo postojanke v Mozlju.

Na člane svoje jurišne čete sem se lahko zanesel. Prav dovolj nas je bilo, da bi laško soldatesko nagnali iz Mozlja, le nekaj pomoči sem pa potreboval iz drugih enot, da bi nas varovali zasedami proti Črnemu potoku in Livoldu. Med našim napadom na Mozelj bi nas utegnili Italijani iz teh dveh smeri udariti v hrbet, zato sem poslal v štab odreda kurirja. Natančno sem opisal predvideni napad na Mozelj in prosil, naj bi mi določeno noč iz odreda poslali v zasedo proti Livoldu in Črnemu potoku zasedi, ki bi varovali naš napad. Poročilo je v štab odnesel kurir okrožnega komiteja in po njem sem dobil tudi odgovor štaba, da bo akcijo naše jurišne čete podprl.

Stane Zakotnik - Johan

IZDAJA V MOZLJU

Določeno noč sem se s svojo četo priplazil pred Mozelj. Zdaleč ni bilo videti ničesar sumljivega, zato smo se mimo požganih domačij zlahka priplazili v bližino postojanke. Ko smo pred tem previdno šli mimo napol pogorele hiše, sem v njej zaslišal čuden, neznan ropot, pa si iz tega nisem delal skrbi. Menil sem, da v podrti bajti zdaj gospodarijo podgane. Med potjo do nekako sto metrov oddaljene postojanke smo na ta ropot že davno pozabili.

Pred postojanko smo obstali. Preden bi kar koli ukrenili, sem si sklenil položaj natanko ogledati, kajti previdnosti ni nikdar preveč — še zlasti pa ne pri takihle akcijah. Skoraj dveurno ogledovanje in stikanje ob zidu postojanke nas je že skoraj navdalo s prepričanjem, da Italijanov v postojanki ni več.

Stvari sem čimprej hotel priti do dna. Ob postojanki je stal že razpadajoč skedenj, tik ob njem pa je osamelo štrlel še ostanek zidu pogorele hiše. — Vmes je bilo pičlih pol metra prostora in po tej tesni sem se slednjič povzpел do strehe skednja. Previdno

sem dvignil nekaj strešnikov in se splazil na skedenj. Od tu nisem videl še ničesar sumljivega, toda, ko sem odkril še nekaj strešnikov na sosednji strani, sem presenečen obstal. Nad strmo grapo, v kateri je stalo nekaj dreves, zasajenih brez reda, je čepel italijanski bunker. Nekdanji zid so spretno združili, ob njem potegnili strelski jarek, strelske line v zidu pa so bile prepolne orožja, uprtega v grapo, kjer nam je bila edina smer za morebitni umik.

Za trenutek sem obstal in nisem vedel kako in kaj, tedaj pa so me poklicali tovariši, ki so ostali ob

kar ti utegne pomagati iz zagate. Tedaj sem spodaj zaslišal italijanskega vojaka, ki je klical komandanta, kapetana. S svojega skrivališča sem kapetana ugledal in mu brez premisleka poslal kroglo, ki ga je podrla po stopnicah. Iz strelskega jarka se je tedaj pognal še neki vojak, toda moja krogla ga je ustavila, potem pa sem se pognal skozi odprtino v strehi s skednja. Na tleh me je čakalo drugo presenečenje. Tu sva se znašla z mitraljezcem Jako čisto sama. Del fantov se je medtem umaknil nazaj proti hiši, mimo katere smo se približali postojanki. Le-ti so uspeli podreti nekaj

skednju za zidom postojanke. — »Obkoljeni smo, Johan!«

Nisem jim verjel, dokler sam nisem zaslišal strellov, ki so se sprožili v žitu za napol razpadlo hišo, v kateri sem ob našem prihodu slišal tisti sumljivi ropot. Torej tam le niso bile navadne podgane, pač pa dobršen del italijanske posadke v Mozlju. Le-ti so se po našem prihodu k obzidju postojanke splazili iz hiše in jo v strelcih ubrali nam v hrbet, da bi nas tako nagnali proti grapi, kjer so nam pripravili preostali vojaki zanesljivo smrt.

Zdaj mi je bilo jasno, da smo v res lepi kaši, iz katere bo težko odnesti zdravo kožo. Vendar človek ne sme nikdar obupati, saj je včasih tudi sreča nekaj,

1. Postojanka v župnišču	5. Kulturni dom
2. Postojanka v hiši	6. Prazni bunkerji
3. Hiša, iz katere so partizani napadali	7. Glavni rov
4. Požgana hiša, v kateri je bila italijanska zaseda	8. Partizanska zaseda
	9. Partizanska zaseda

italijanskih vojakov, ki so nam v strelcih prihajali v hrbet. Skozi to vrzel so se srečno umaknili brez lastnih žrtev. Del moje čete, razen Jake, pa se je pognal ob zidu naravnost v grapo in se po prav čudežnem naključju izmaknil neusmiljenemu ognju, ki se je razdivjal iz strelskih lin nad grapo.

Tedaj tudi za Jako in zame ni bilo več časa za premišljevanje. Drug za drugim sva jo tudi midva ubrala po grapi proti bližnjemu gozdu, v katerega

se je stekala. Jaka mi je hip nato ušel izpred oči. Mislim sem, da ga je med begom zadelo, kar zares ne bi bilo nič čudnega. Italijani so žgali v grapo s tako silo, da ves čas svojega sodelovanja v partizanih hujšega ognja nisem preživel. A kljub temu sem nepoškodovan dosegel hosto, iz katere sem upehan in besen zaradi neuspele akcije, poslal še nekaj krogel proti bunkerju.

Utrujen sem se slednjič pripeljal na zborna mesto v Ferdrenku, kjer sem razen mitraljezca Jake našel vse borce svoje čete, komandanta bataljona, sekretarja okrožnega komiteja in druge, ki so zdaleč opazovali dogodke ob Mozlju.

Vedno jasneje sem spoznaval, da je našemu neuspehu botrovala izdaja. Nekdo je moral Italijanom sporočiti našo namero, ker nam sicer ne bi postavili tako lepe zanke. Toda, kdo? Kdo je tisti, ki bi to lahko storil, ko nas je pa za namen vedelo le nekaj. Mozgal sem in mozgal, toda v nikogar ni bilo moč posumiti. Slednjič sem se spomnil kurirja iz okrožnega komiteja. Nisem ga podrobneje poznal, a še najlaže bi njemu pripisal, da nas je izdal, ko je nesel pošto v štab odreda. Najprej sem se pozanimal pri sekretarju okrožnega komiteja, kakšen je, pa tudi sekretar ni vedel podrobnosti o njem, niti mu ni bil videti sumljiv.

Poklicali smo ga in tedaj sem ga trdo prijel. Sprva je fant trdovratno zanikal in se zaklinjal, da ni pošte videl nihče. Potem sem iz njega spravil to, da mi je povedal, kje je doma. Bil je iz Banje Loke — torej ga je kurirska pot vodila mimo doma in prav gotovo se je tam tudi oglasil. Kdo ve, če ni tam pošte kdo prebral in o nameravanem napadu na Mozelj obvestil Italijane.

Zdaj mi je bila izdaja že veliko bolj jasna. Odločno sem terjal od kurirja, naj po pravici pove, kako je bilo. Toda le počasi se je otajal. Potem v strahu, kaj ga bo doletelo, je izdaval iz sebe, da se je tja in nazaj grede ustavil doma in pokazal očetu pošto, ki mu je bila zaupana. Očeta je imel pri beli gardi, za katero se je ogreval tudi sam in ta ga je pravzaprav poslala v partizanske vrste za vohuna in izdajalca.

Z njegovim priznanjem je bila končno stvar pojasnjena. Za svoje podlo izdajalsko delo je prejel zaslužen plačilo, kakršno gre človeku, ki se je prodal tujcu. Njegovo dejanje bi skoraj uničilo vso našo jurišno četo.

Naslednji dan so Italijani svojo zasilno postojanko v Mozlju zapustili, ker so se bali, da jo bomo, neutrjeno kot je bila, znova napadli in uničili.

Foto: Jože Zaplotnik

OPOZARJA!

ZOPET resnejša poškodba v oddelku stiskalnic

Zakaj se to dogaja in preurejuje stroj iz ročnega na nožno vklop-ljanje, če to ni nujno.

Čas je že, da bi se iz izkušenj naučili in držali internega pravilnika o HTZ.

Zaradi neupoštevanja gornjih navodil je v oddelku stiskalnic ponovno prišlo do resnejše poškodbe, pri kateri si je tovarišica Ivanka **Krt** 13. aprila 1961 ob 20. uri poškodovala kazalec, sredinec in prstane leve roke. Do nesreče je prišlo na naslednji način.

Na stiskalnici znamke Sachs Grimm, model PVE 40, s pritiskom 40 ton je v drugi izmeni bila zaposlena ponesrečena PK delavka Ivanka **Krt**. Tu je bila zaposlena od 4. januarja 1961. Na stiskalnici je na orodju št. P 21 128/a kalibrirala jedro kotve brez značke. Ta faza dela, to je kalibriranje, se je pričelo na tej stiskalnici približno 3 dni pred nesrečo. Stiskalnica je bila urejena na dvoročni sistem vklop-ljanja. Ker pa je to delo počasnejše, čeprav je norma postavljena za ta postopek dela, zato je prišlo s strani delavke do negotovanja. Tudi mehanizem tega vklopnega sistema ni delal tako, kot bi bilo zaželeno, kar je po nesreči izjavil tovariš Tine Zor. Iz tega razloga je tovariš Zor stroj preuredil

OBRATNE NESREČE SO SE OD 14. MARCA 1961 PRIPETILE NASLEDNJIM:

BRANKO JEČNIK iz stiskalnic je 10. marca 1961 odstranjeval izmetne pokrove števca. Ko je segel z roko po pokrovu, mu je delavka po nesreči vrgla izmetni komad na hrbet desne roke. Izgubljenih 8 delovnih dni zaradi bolniškega staleža.

JOŽE ZENI iz I. delavnice je 10. marca 1961 utrpel poškodbo levega očesa, ker ni uporabljal zaščitnih očal. Bil je 8 dni v bolniškem staležu.

TONČKA BEGUŠ iz knjigovoznice si je pretegnila desno roko. zaradi tega je bila 18 dni v bolniškem staležu.

LOJZKA PEVEC iz laboratorija selen-skega oddelka se je 15. marca 1961 opekla po levem palcu in kazalcu s selenom, ker se ji je pri mešanju zlomila steklena palica. Bila je 28 dni v bolniškem staležu.

LEOPOLD GRIL iz bakelitne delavnice je 9. marca 1961, ko se je peljal s kolesom domov nenadoma dobil tujek v levo oko. En dan je bil v bolniškem staležu.

MILKA BAJŽELJ iz lakirnice si je 18. marca 1961 na ročni stiskalnici zaradi naglice stisnila sredinec levice, tako da je bila 10 dni v bolniškem staležu.

JOŽE BERČIČ iz kino oddelka je 13. maja 1961 rahlo poškodoval pri čiščenju zalakiranih lukenj levi prstanec. Zaradi zagnovitve je iskal naknadno zdravniško pomoč. Je še v bolniškem staležu.

JANEZ ROT je utrpel 20. marca 1961 poškodbo leve noge v stopalu, ker se je usedel na elektro-karo, voznik pa je pri

na dan nesreče na nožno vklapljanje. Tako je delavka z levico kose odkladala pod orodje, ki je imelo približno 25 mm dviga, z desno nogo pa je pritiskala na pedal. Zaradi nevsklajenosti gibov, ker je z nogo prej pritisnila na vklopni mehanizem, kot pa je odstranila levico, je imenovana Ivanka Krt kritičnega dne utrpela poškodbo treh prstov.

Komisija si je naslednji dan delovno mesto ogledala, o tem obvestila Inšpekcijo za delo pri ObLO, ki je kasneje navedeno nesrečo raziskala in o tem napravila zapisnik. Tine Zor je v zvezi s to nesrečo izjavil: »Kmalu po pričetku dne me je sedaj ponesrečena delavka Ivanka Krt prosila, naj ji preuredim stiskalnico iz ročnega na nožno vklapljanje. To prošnjo je utemeljevala s tem, da je delo z ročnim vklapljanjem počasnejše in da mehanizem ne deluje pravilno. Najprej sem to njeno prošnjo zavrnil, upoštevajoč, da se pri tem načinu dela lahko zgodi nesreča. Delavka pa ni bila zadovoljna s tem mojim odgovorom, zato je šla k podmojstru oziroma k njegovemu namestniku Slavku Rinku in ga prosila, naj dovoli preureditev vklapljanja. Kolikor mi je znano, ji on tega ni dovolil, temveč ji je dejal, da lahko urejevalec preuredi vklapljanje na svojo odgovornost, če hoče. Ker še vedno ni bilo miru in ker sem videl, da mehanizem ročnega vklapljanja slabo deluje, sem se odločil za preureditev. Preuredil sem stroj na nožno vklapljanje. Pravzaprav mi pa stroj ni bilo potrebno preurediti, ker se je na prvi izmeni delalo neki drugi izdelek z nožnim vklapljanjem. Zato bi bil moral jaz v tem primeru samo zavarovati nožni pedal, tako, da delavka ne bi mogla z njim vklapljati stroja. Tega pa po vsem tem prerekanju z delavko nisem storil.«

Tovariš Tine Zor je svojo napako odkrito priznal, vendar pa je v svoj zagovor navedel naslednje: Pripominja, da so na tak način, to

tem speljal v vzvratni vožnji. Pet dni bolniškega staleža.

ANTON DOLENC iz varilnice je 24. marca 1961 tekel po stezi, kjer je padel in se udaril ob ograjo v levo stegno. Dva dni bolniškega staleža.

JULIJ BLAŽIČ iz glavne montaže je pri potegu za bakreno žico 27. februarja 1961 zažgal zaradi trenja kožo na desnem prstanu. Zaradi zagnojitve je iskal zdravniško pomoč šele 24. marca 1961 in tako bil 19 dni v bolniškem staležu.

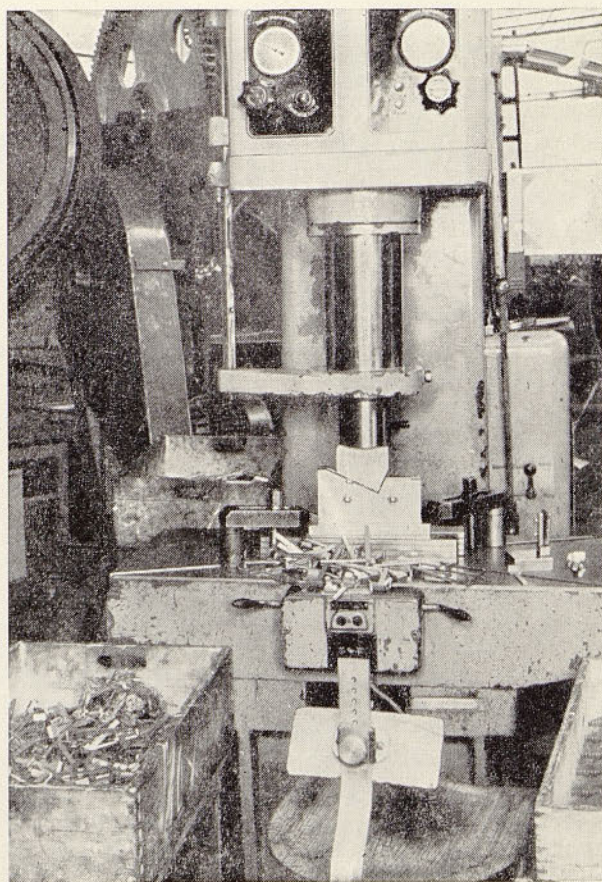
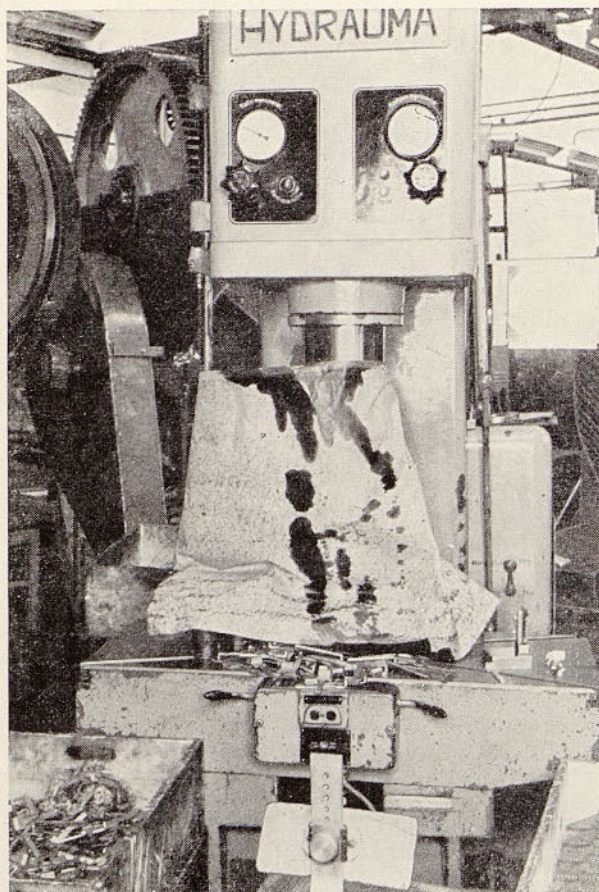
JOŽE REŽONJA iz produkcije je 27. marca 1961 dobil pod kolenom leve noge odrgnino od pločevine, ker se mu je zaradi teže pri upiranju na noge prevrnila. Deset dni bolniškega staleža.

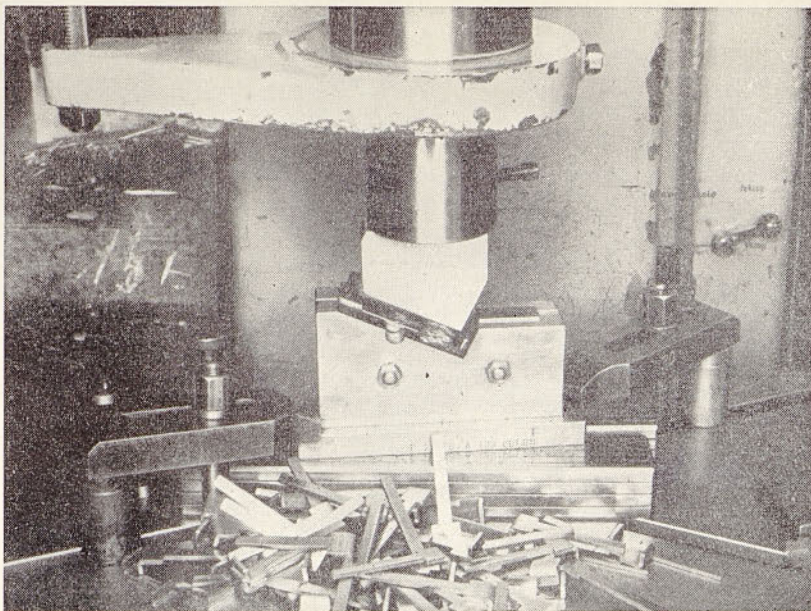
DOROTEJA JAZBEC iz rezkarne je iz neznanih vzrokov segla 23. marca 1961 pod rezkar, ki ji je poškodoval prvi člen mezinca desne roke. Bila 14 dni v bolniškem staležu.

RUDI PREVODNIK iz stiskalnic je 30. marca 1961 urejeval stroj za urezovanje navojev v pokrov priključnice. Na provizoričnem postavku mu je komad zavrtelo, oster rob pa mu je poškodoval levo roko pod palcem, zaradi česar je bil 10 dni v bolniškem staležu.

REZKA GREGORC je 30. marca 1961 prišla z obvezo v dotik s svedomr, ta ji je obvezo navil in pritegnil desni kazalec. Zato je bila 16 dni v bolniškem staležu.

JOŽE NOGRAŠEK iz ključavničarske delavnice je 28. marca 1961 pri ravnanju

SLIKA 1

Takoj po nesreči so pravilno stroj in delovno mesto zaščitili, tako, da se delo na istem stroju ni opravljalo dalje. Lise na papirju so od olja, ki je kapljal od glave stroja

SLIKA 2

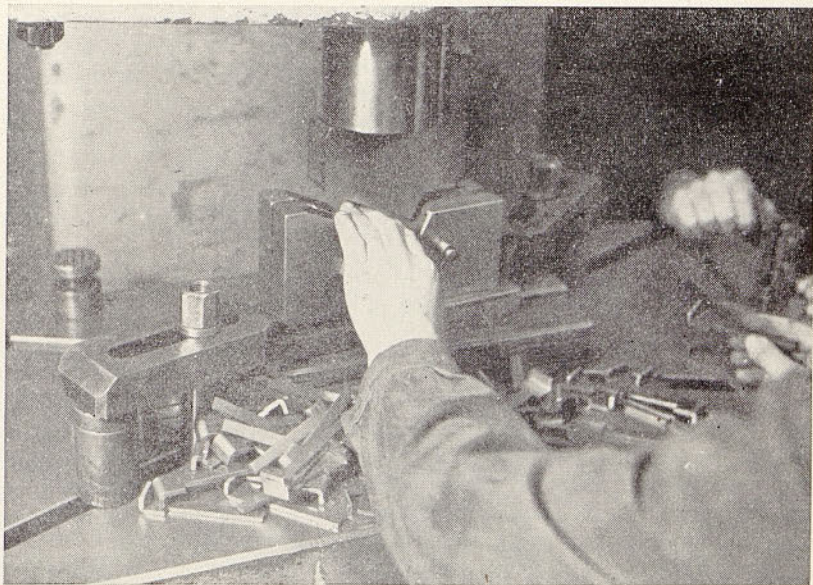
Ko je komisija odkrila — odprla zakriti stroj, je bilo naslednje stanje

SLIKA 3

Orodje, pod katerim se vidijo sledovi zmečkanih prstov, se je dvignilo pri vkladanju komadov za 25 mm

SLIKA 4

Tako je poškodovanka vkladala jedro kotve brez značke pod orodje, kjer ga je kalibrirala. V neposredni bližini se vidi sodelavka, ki je vršila naslednjo delovno operacijo, t. j. meritev. Eden od možnih vzrokov nesreče je morda tudi ta, da sta morda sodelavki bili v »debatii«

je z nožnim vklapljanjem, že prej večkrat delali in da so to tolerirali tudi podmojstri in mojstri v oddelku. Če bi bila stroga disciplina varnega dela s strani mojstrov in podmojstrov, potem tudi on v tem konkretnem primeru ne bi dovolil tega načina dela. Poudarja tudi to, da bi bil en vzrok manj za dovolitev preureditve, če bi bil obojestranski mehanizem ročnega vklapljanja pri stiskalnici brezhiben. Vzroka, zakaj niso navedeni mehanizem že prej popravili, on ne ve.

Glede pravilnega delovanja dvoročičnega vklopnege mehanizma stiskalnice je obratovodja Rok Žibert izjavil naslednje: »Dokaz, da mehanizem pri tej stiskalnici ni bil pokvarjen, je ta, da so že prej kot tudi kasneje s pomočjo tega mehanizma tako delali. Mehanizem deluje tudi po nesreči brezhibno in po tem ni bil v popravilu. Delavke (urejevalci ne toliko) dobijo občutek, da je mehanizem pokvarjen, zaradi tega, ker je ta način vklapljanja stroja namenoma občutljivo urejen. Stroj vklopi praviloma samo takrat, kadar sta obe ročici postavljeni — pritisnjeni v določeno lego. Prav to pa je tudi posebnost tega sistema.

kovinskih košar zaradi spodrsnjaja utrpel udarec v prsni koš, zaradi česar je bil 21 dni v bolniškem staležu.

IVA STARE iz finančnega računovodstva je 29. marca 1961 pri vstopanju v avtobus utrpela poškodbo leve noge, tako da je bila 22 dni v bolniškem staležu.

PETER ROPRET iz OTK je 16. marca 1961, ko je kontroliral luknje s strgalom ranil dlan leve. Zaradi zastrupitve se je javil zdravniku 20. marca 1961 in nato bil 9 dni v bolniškem staležu.

KONRAD KUNSTEK iz ročne delavnice je 3. aprila 1961 utrpel poškodbo kazalca desnice, ker mu je z mize zdrknilo kotno železo. Pet dni bolniškega staleža.

BETKA PETROVIČ iz stiskalnic je pri odstranjevanju odpadkov 4. aprila 1961 utrpela urez desnega kazalca. Tri dni bolniškega staleža.

POLDA PLESTENJAK iz vrtalnice je na vrtalnem stroju 4. aprila 1961 zaradi naglice in nevpete priprave dobila poškodbo hrba leve. Bila je 10 dni v bolniškem staležu.

STANKO HABJAN iz ključavničarske delavnice je 10. aprila 1961 zagreval cev, pri čemer se je z gorilnikom opeknel po hrbtu leve. Bil je 8 dni v bolniškem staležu.

JAKOB SKUMAVEC iz gradbenega oddelka je od sodelavca 11. aprila 1961, ker je stal preblizu njega, dobil v desno oko od malte pesek. Bil je 3 dni v bolniškem staležu.

JOŽE VRHOVNIK iz galvanike je zaradi naglega prelivanja vroče vode na cinkovo sol dobil 11. aprila 1961 opekline po stopalu leve noge. Šest dni bolniškega staleža.

MARIJA BUTKOVIČ iz ročne delavnice je 15. aprila 1961 pri vstajanju s stola padla in se udarila v hrbtnico, tako da je bila 9 dni v bolniškem staležu.

IVANKA KRT iz stiskalnic je 13. aprila 1961 ob 20. uri zaradi nepravilne ureditve stroja in deloma naglice pri delu utrpela

Če bi lahko postavili eno izmed ročic v poljuben položaj, potem bi delavka enostavno eno izmed ročic postavila v določen položaj, jo obtežila, na drugo pa bi potem pritiskala samo z eno roko. S tem bi si sprostila eno izmed obeh rok, kar pa bi ji pomenilo nevarnost.

Dokončno besedo in kazen bo za naveden primer obratne nesreče, kakor tudi za še dva podobna primera, izreklo okrožno sodišče v Kranju, ki vso stvar raziskuje in obravnava.

poškodbo kazalca, sredinca in prstanca leve. Hidravlična stiskalnica je bila preurejena iz oboje - ročnega na nožno vklop-ljanje. Je še v bolniškem staležu (glej slike).

VINKO KRIŽNAR iz splošnega oddelka je 17. aprila 1961 dobil vnetje oči, ker ni uporabljal zaščitnih očal pri varjenju ograje. Dva dni bolniškega staleža.

JOŽE AŽMAN iz vrtalnice je 10. aprila 1961 zaradi hitre vožnje na ovinku padel in si prebil glavo, tako, da je bil 13 dni v bolniškem staležu.

FRANC BOGATAJ iz splošnega oddelka je 19. aprila 1961 na poravnalnem stroju poškodoval prvi členek desnega kazalca, zaradi česar je bil 23 dni v bolniškem staležu.

ROZKA KRALJ iz vrtalnice je 21. aprila 1961 pri raziglevanju ogrodja za števec utrpela poškodbo desne roke. Štiri dni bolniškega staleža.

FRANC JEŠE iz orodjarne je 24. aprila 1961 pri popravilu stroja utrpel poškodbo prstanca desne roke. Zaradi tega je bil 12 dni v bolniškem staležu.

PAVEL KRIŽNAR iz prevoznega oddelka je pri nakladanju stroja na kamion od so-delavca dobil lažjo poškodbo desnega očesa. En dan bolniškega staleža.

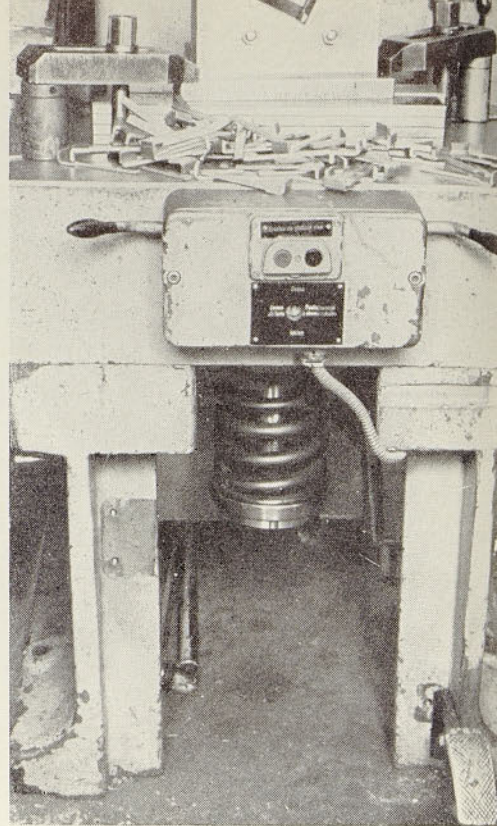
JANKO POLIČAR je 22. aprila 1961 pri izpihavanju obločnice dobil tujek v levo oko, zato je bil v bolniškem staležu 4 dni.

FRANCKA SUŠNIK iz glavne montaže si je 21. aprila 1961 pri jemanju komadov iz zaboja zadržala ostružek v levi palec. Naknadno se je zaradi zagnojitve javila zdravniku in zato bila 11 dni v bolniškem staležu.

VIKTOR SITAR iz ročne delavnice je zaradi slabega zaboja in preobremenitve istega utrpel poškodbo na prstih desne noge. 4 dni bolniškega staleža.

JANEZ ZENI iz prve delavnice je 10. maja 1961 vsled spodrsnjaja na poti v službo utrpel poškodbo desnega palca. 4 dni bolniškega staleža.

ANDREJ ŠTIRN iz stiskalnic si je pri dvigu zaboja s pomočjo vozička 3. maja 1961 pretegnil desno roko v zapestju. 2 dni bolniškega staleža.

Sistem vklopnega mehanizma na roko in na nogo, kot ga je ob času nesreče imela imenovana Ivanka Krt

MARLJIV IN POLN POBUD

Prešlo je v navado in povsem prav je, da v naših glasilih spregovorimo o ljudeh, ki jih odlikujejo marljivost, poštrevovalnost, pobuda in podobne dobre lastnosti, katerih na splošno ne manjka veliki večini naših delovnih ljudi. Tak človek prav gotovo zasluži, da njegova prizadevanja ne ostanejo zaprta le v ozek krog najbližjih sodelavcev, pač pa naj o njih izve celoten delovni kolektiv, saj končno tudi ni odveč ugotovitev, da dobri zgledi vlečejo! . . .

Današnja »žrtev« mojeg novinarskega peresa je dolgoletni vratar naše Industrijske šole — Anton Škarja. Poznam ga res šele pičlo leto in pol, toda že v tem času sem spoznal v njem marljivega in redoljubnega človeka, človeka, ki kot mravlja, nikdar ne pozna brezdolja in kolikor mu delo ne nalaga službena dolžnost — si ga najde sam.

»Ko sem pred nekako sedmimi leti prišel za vratarja v šolo,« pripoveduje sam, »me je pošteno dregnila v oči prava pravicata džungla okrog šole in sedanjega propagandnega oddelka. — Že tedaj je v meni dozorel sklep, da bom skušal okolico šole nekako spraviti v red in doseči s tem lepši videz.«

In res! Tovariš Škarja se je tedaj samoiniciativno lotil velike naloge. Pred šolo je tedaj še zevala globoka, divje prerasla jama. Toliko časa je vrtal in vrtal, dokler mu ni uspelo s pomočjo marljivih in uvidnih

fantov iz šole postopno jamo zasuti s smetmi, premogovimi ogorki in drugim materialom. Vzporedno s tem se je lotil resnega obračuna s koprivami in raznim bujno uspevačim plevelom, ki je tedaj še krasil okolico šole in internata.

Nikdar mu ni bilo žal prostih ur, ki jih je nesebično žrtvoval za to, da bi olepšal okolico šole in s tem dal tudi celotni tovarni na tej strani lepši videz.

»No ja, to je pravzaprav že daleč za nami in zdaj imam zadoščenje, da ves trud le ni bil zaman. Kdor danes pride semkaj, le vidi, da nekdo skrbi za zunanjo podobo šole. Toda vse, kar nam je uspelo doslej storiti, je v glavnem uspeh prav »žičarskih« napadov in razumevanja redkih, ki so nam nudili vsaj malo pomoči!«

Pa res, nikdar za olepšavo okolja naše šole ni bilo določenih sredstev, kakor da bi bilo prav vseeno, če krasijo dvorišče koprive in plevel, namesto cvetic na negovanih gredicah.

Seveda vrli Škarja sam vsega tega ne bi zmoget, če v učencih šole ne bi imel dobrih zaveznikov. Sami od sebe bi mu morda niti ne pomagali, a jih je znal pridobiti in navdušiti za urejevanje okolice šole, internata in dvorišča in poslej mu ni bilo težko opraviti še tako obsežnega dela. V fantih vedno najde navdušene pomagače — kajti v njih je znal zakoreniniti občutek, da z malo truda in prizadevnosti predvsem sebi urejujejo in olepšujejo življenjsko okolje v času triletnega šolanja.

Torej — Škarja je uspel to pot tudi kot vzgojitelj mladih, ki so v svoji pomoči pri urejevanju šole našli dovolj priložnosti za pametno in koristno preživljanje prostega časa. Prav za to mu danes ni težko najti nekaj delovnih rok, kadar so le-te potrebne.

S požrtvovalnostjo in neusahljivo dobro voljo se je pred dobrimi štirimi leti, ko je bila jama pred šolo zasuta, lotil gredic in nasadov in odtlej ga v prostem času nenehno vidiš čepeti med cveticami, ki jih neguje z neverjetno ljubeznijo, prav kot bi to delal na svojem lastnem vrtu. Vneto jih presaja, sadi in razmnožuje, da bo svoje prostovoljno poslanstvo lahko opravljal tudi zdaj, ko je z »žicarijo« v vrtnariji konec in so spregovorile — naročilnice!

Takšen je naš Škarja — vesten v službi, povsod »doma«, uren in iznajdljiv, v prostem času pa zagrižen urejevalec okolice naše šole. Odkar je v šoli, jeseni in spomladi sam skrbi za streho šole in kot poklicni krovec izmenjuje strešnike, pa še marsikaj. Ko sem ga mimogrede vprašal, kako da ima tolikšno veselje do tega dela, mi je hudomušno pomežiknil in pristavil:

»Fantom je že v šoli preveč trnja, zato je bolje, da smo se ga iznebili vsaj okrog šole!«

Soglašal sem z njim, na tihem pa si mislil, da bi potrebovali še kakega Škarjo, ki bi se lotil tudi tovarniškega dvorišča, če že ni določene službe v tovarni, ki bi se ga »usmilila.«

-Jan-

Njegovo najljubše opravilo v prostem času — skrb za cvetice

Milan Puhan

IZ ANKETE O KADROVSKI POLITIKI

(Vprašanja kolektivu in odgovori nanje)

Pričujoči članek je nadaljevanje ankete o kadrovske politiki (ki je bila izvedena v tovarni v aprilu 1960), v katerem so povzete misli in ugotovitve, ki jih je posredoval Zavod za izobraževanje v Kranju, skupno z nekaterimi mojimi razlagami ali zaključki. V predzadnji, 2. št. revije, so bila obdelana anketna vprašanja odprtega tipa, to je taka, na katera je bilo mogoče poljubno odgovoriti; v tej številki pa bodo obravnavana vprašanja zaprtega tipa, to je taka, na katera so bili odgovori že pripravljene. Treba se je bilo odločiti za enega izmed dveh, treh ali več možnih odgovorov (n. pr. med: Da, Ne, Deloma itd.).

Morda bo nastalo vprašanje, zakaj ta obdelava ni bila posredovana že prej (ko smo še imeli oddelke, montaže in sektorje, in ne sedaj, ko imamo ekonomske enote in sploh reorganizacijo podjetja) oziroma, če ima anketa sedaj, po tolikem času še kak pomen. Na tak pomislek lahko posredno odgovorimo, da anketa ni namenjena zgolj »snemanju« — ugotavljanju trenutnega stanja. Nekateri pojavi v tovarni so se med tem časom lahko spremenili; nekatera stanja, ki imajo nekaj objektivnega na sebi, se pa tudi ne spreminjajo, nimajo obeležja trenutnosti, značaja kakšnih razpoloženj, ki lahko planejo ali se poležejo. Večkrat je morda za razumevanje dogajanj potrebna naravnost neka časovna (in čustvena) odmaknjenost, da nam omogoča realen pogled nazaj.

Anketo skušamo posredovati, približati vsakomur, zato jo skušamo podati v čimbolj nazorni obliki, ki je miselno manj naporna, manj zahtevna. Naša želja je, da jo približamo tistim, ki niso večji v čitanju številčnih podatkov. Podatke smo obdelali v nazornih prikazih — v diagramih, v številčnih prikazih — tabelah in v besedni obliki; marsikatero zanimive podrobnosti je bilo treba izpustiti, kljub temu, da smo s tem izgubili pri točnosti.

V diagramih niso upoštevani tisti anketiranci, ki niso odgovarjali; sicer je pa takih prav nizko število, v povprečju nekaj več kot 2%. Na diagramu so naznačeni odgovori v odstotkih. Dober slučaj je nanesel, da 1% (precej točno) predstavlja približno 30 ljudi ali da je bilo v povprečju na vsako vprašanje približno 3000 odgovorov. Kljub temu, da nam grafični prikaz ali odstotek odgovorov precej točno pokaže, kakšno je stanje ali točneje mnenje glede posameznega vprašanja, nam manjka merilo, kakšno je o nekem določenem vprašanju, na primer o

pravičnosti plače, mnenje po drugih kolektivih, ker nam zgolj primerjava z njimi lahko služi kot merilo. Pač, take primerjave lahko naredimo le znotraj kolektiva, ker lahko oddelke, organizacijske enote ali skupine anketiranih med sabo primerjamo in dobi vsak odstotek odgovorov v posameznem oddelku svoj pomen, postavi oddelek na določeno mesto znotraj kolektiva. Vendar bi pa v goščavi procentov, procentičev — v množici številke izgubili preglednost, zato smo rajši uvrstili te procente v neki red — vrsto in jim dali rang, kakor nam posredujejo tabelarni prikazi.

Primerjalne tabele — tabelarni prikazi — so namenjeni, da nam pokažejo mesto posameznih oddelkov znotraj kolektiva. Nastane pa vprašanje, kako je mogoče primerjati tako velike oddelke, kot je na primer proizvodnja delov (po domače »produkcija«), kjer je bila skupina čez 700 ljudi, z oddelkom, kot je n. pr. oddelek za preiskavo materiala, kjer se dá skupina prešteti na prste, saj je odgovarjalo 12 poedincev. Ta primerjava bi bila še mnogo slabša, če bi med seboj primerjali sektorje: na primer takratni tehnični in organizacijski biro. Majhne oddelke s 50 ljudmi in manj, kjer je veliko vlogo odigral slučaj, smo zaznamovali z zvezdico (glej primerjalne tabele), da nas opozorijo na slučajne vplive, ki so imeli močan vpliv na položaj ali mesto anketirane skupine. V primeru, da je bilo dvoje ali več oddelkov z enakim procentom v določenem odgovoru, kar je bilo sorazmerno pogosto, je bil rezultat velikega oddelka pomembnejši, dobil je bolj ekstremno mesto in s tem tudi nekoliko večji poudarek na rang. Oznaka 1 pomeni prvo mesto (1. rang) v slabem, 23 pomeni najboljšo mesto in 12 pomeni sredino. Čim nižja je številka ranga, tem slabše, tem bolj kritično je stanje v oddelku oziroma organizacijski enoti v tistem anketnem vprašanju.

Odločitev, da slabšim oddelkom dajemo nižje range, je treba iskati v tem, ker nam je blizu šolsko ocenjevanje, kjer pomenijo nižje številke slabše ocene.

Nizke številke je sorazmerno lahko opaziti, zlasti ker so v našem primeru mastno tiskane, kar hkrati pomeni, da so ti oddelki med najslabšimi. Sredinsko stoječi oddelki, to je tisti, ki so v mejah povprečja, so označeni z običajno tiskanimi številkami. Oddelki, ki stojijo najbolje, pa so naznačeni s podčrtanimi številkami.

Nismo pa ostali samo pri analiziranju vprašanj, ampak smo jih med seboj primerjali; preverjali smo, če so med njimi kakršne povezave, sovisnosti; kako medsebojno učinkujejo, delujejo druga na drugo, koliko so si odgovori sorodni in sovpadajo.

Preidimo na vprašanja in odgovore.

1. Osebni dohodki

Vprašanja osebnih dohodkov spadajo gotovo med najbolj osebno doživeta — zato jih obravnavamo kot prva in tudi nekoliko obširneje (to pa tudi zaradi tega, ker je uvodno poglavje in nas uvaja v način branja).

Poglavje osebnih dohodkov zajema naslednja vprašanja (glej diagram 1. in primerjalno tabelo 1.).

Diagram 1

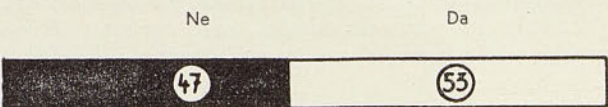
Ali vam plača zadošča za kritje življenjskih potreb (16. vprašanje)?

Ali je vaša plača pravična v primerjavi s plačami drugih (17. vprašanje)?

Ali veste, kako se obračunava vaš zaslužek (18. vprašanje)?

Legenda: številka od v oklepaju pomeni % odgovorov; 1 % pomeni približno 30 ljudi.

Na vprašanje, koliko »plača« — osebni dohodki zadoščajo za kritje osnovnih potreb (glej diagram 1, 16. vpr.), je anketa dopustila troje odgovorov, kar lahko razberemo tudi z diagrama. Za kritje osnovnih potreb plača ne zadošča večini — 3/5 (61%); 1/3 (33%) zadošča, a 1/17 (6%) pa delno zadošča. — Visok odstotek tistih, ki jim plača ne zadošča, ne smemo smatrati zgolj kot nekaj negativnega, saj v svetu ugotavljajo pozitiven odnos med visoko plačo — visokimi potrebami, ki jih plača krije — in končno opravljenim delom. To dejstvo je potrjeno tudi v naših pogojih; tako so odgovori o tem vprašanju v podjetjih s slabšim kvalifikacijskim sestavom in tudi s slabšimi plačami povoljnejši kot v našem.

Če pa kljub temu menimo, da je ta visoki odstotek negativnih odgovorov zares negativen, potem kaže podrobno obdelati to vprašanje: ogledati si oddelke, ki imajo najnižje range (1, 2, 3, 4), to je obratno gospodarstvo, selenski oddelek, montaža avtoelektrike, splošna montaža.

To, da 3/5 kolektiva trdi, da nima pravične plače (diagram 1, 17. vpr.), kaže morda na do sedaj neurejene razmere v tej smeri, na eno najbolj občutljivih vprašanj. To se pravi, da so bili neki činitelji, ki jih statistično lahko izluščimo ali jih tudi dobimo iz mnenja ali pripomb, po katerih so k slabemu mnenju prispevali: nepravilne ali nedognane norme, osebna ocenitev, neizenačenost med oddelki; mnenje, da bi se morala plačevati kvalifikacija, mnenje, da bi se plačevalo zgolj delo itd. Če stopnjujemo oddelke po stopnji nezadovoljstva, dobimo, da je to največje v oddelku za vzdrževanje strojev (rang 1), v obratu, v splošnem oddelku, v obratnem gospodarstvu.

Med vprašanja o osebnih dohodkih spada tudi vprašanje o obveščeni obračuna osebnega do-

hodka, ki bo pa obdelano v poglavju o informiranosti delovnega kolektiva.

Plača ni izoliran pojav, to so pokazale pripombe in predlogi (glej revijo št. 2) in končno je to pokazalo tudi primerjanje in računsko preverjanje — statistično obdelovanje — povezovanje vprašanj med sabo. Kljub različnosti so si vprašanja o osebnem dohodku zelo blizu, imajo nekaj skupnega:

— posamezniki, ki trdijo, da jim plača ne zadošča za kritje osnovnih potreb, hkrati pogosto trdijo, da plača ni pravična, in obratno; tisti, ki menijo, da jim plača zadošča, v splošnem tudi bolje sodijo o pravičnosti plače. Ta vezanost enega z drugim je bila posebno opazna v komercialnem sektorju in splošnem oddelku, zaradi česar sta bili ti dve vprašanji za ta dva oddelka posebej primerjani in sta še v večji meri potrdili navedene ugotovitve;

— tisti, ki so najmanj časa v tovarni, najpogosteje tožijo, da jim plača ne zadošča za kritje osnovnih potreb;

— nezadovoljstvo z osebnim dohodkom nastopa pri pogosto premeščanih;

— neseznanjenost z načinom obračuna osebnega dohodka kaže tudi na slabo mnenje o pravičnosti plače;

— želja po odhodu iz podjetja je povezana z mnenjem o pravičnosti oziroma nepravičnosti plače.

2. Vprašanje standarda

Vprašanja standarda zajemajo široko področje: prehrana, stanovanja itd., ki so zaradi svojih posledic na delo v podjetju vključena v anketo o kadrovski politiki. Standarda — socialnih problemov se dotaknejo naslednja vprašanja (glej diagram 2, primerjalna tabela 1.).

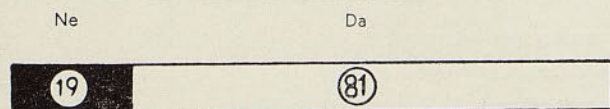
Gotovo so že za nami časi, ko je bilo vprašanje prehrane (9. vpr.) skoraj edina potreba, kateri naj bi zadoščala plača. Ljudi, ki jim hrana ne zadošča, je malo. Bolj se postavlja vprašanje prehrane v oddelkih s produkcijskim obeležjem, manj pa v oddelkih ali celo najmanj v oddelkih z administrativnimi službami.

Mogočnost potreb po ustreznih stanovanjih (10. vpr.) je znana tudi iz drugih objektivnih podatkov — iz prošenj. Podrobnejša analiza nezadovoljstva nam predstavi kot najbolj nezadovoljne s stanovanji tiste z najvišjo strokovno usposobljenostjo (razvojni biro in priprava dela).

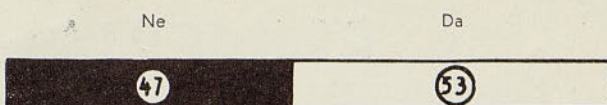
Mnogi imajo po delu v tovarni še domače zadolžitve, honorarne zaposlitve itd. (12. vpr.). Za nas je lahko informativen podatek, da izgineva vraščenost v zemljo, da je po lastni sodbi polkmetov — poldelavcev že zelo malo (14. vpr.), da je le 1/7 takih, ki se hranijo z doma pridelanimi poljedelskimi pridelki.

Diagram 2

Ali je vaša prehrana zadostna (9. vprašanje)?

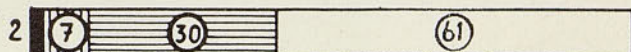

Ali vaše stanovanje ustreza vašim potrebam (10. vprašanje)?

Koliko časa rabite ob lepem vremenu za pot v službo in iz službe (11. vprašanje)?

Več kot 2—3 ure 1—2 uri Manj kot 1 ura

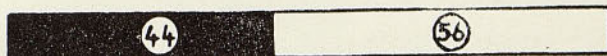
Ali poleg vaše službe opravljate tudi druga dela (12. vprašanje)?

Brez odgovora Več kot 5 ur 3—5 ur Manj kot 3 ure Včasih Nikoli

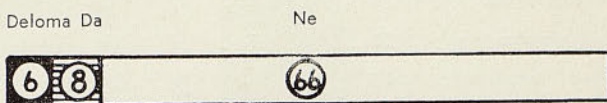

Ali imate otroke ali druge osebe, ki jih preživljate (13. vprašanje)?

Ne Da

Ali se vi sami oziroma vaša družina hranite s tem kar pridelate doma (14. vprašanje)?

Ali se dobro razumete s svojo družino (15. vprašanje)?

Ne Da

Legenda: številka od v oklepaju pomeni % odgovorov; 1 % pomeni približno 30 ljudi.

V ta sklop je zašlo vprašanje razumevanja z družino, z domačimi (15. vpr.). — Najdemo le majhen odstotek takih, ki se ne razumejo z domačimi ali so vsaj voljni to priznati. V družinsko življenje nekako posega tudi vprašanje vzdrževanja otrok in drugih oseb (13. vpr.). Vzdrževanje otrok in ostalih odvisnih oseb je najbolj intenzivno in najbolj zavestno pri vodilnih. — Ti vidijo največ možnosti za nadaljnje izobraževanje svojih otrok, kar pa pomeni zanje obremenitev.

Lahko pa ugotavljamo vrsto sovisnosti s temi vprašanji. Veliko podobnosti nastopa med zadovoljivo prehrano in mišljenjem, da je plača nezadovoljiva za kritje osnovnih potreb. Dalje, pomanjkljiva

PRIMERJALNA TABELA ODGOVOROV

RANGLESTVICO

Oddelek ali skupina anketirancev	Število anketiranih	OSEBNI DOHODKI		STANDARD							ODNOS DO DELA				MEDSEBOJNI ODNOSI			
		Plača zadošča za kritje osnovnih potreb (16. vpr.)	Pravičnost plače v primerjavi s plačami drugih (17. vpr.)	Zadostnost prehrane (9. vpr.)	Ustreznost stanovanja (10. vpr.)	Čas poti v službo in iz službe (11. vpr.)	Dolžina dela izven tovarne (12. vpr.)	Preživljanje otrok ali drugih oseb (13. vpr.)	Prehranjevanje z domačimi pridelki (14. vpr.)	Razumevanje z družino (15. vpr.)	Veselle do dela v podjetju (26. vpr.)	Želja po odhodu iz podjetja (27. vpr.)	Dolžina zaposlitve v podjetju (28. vpr.)	Pogostost premeščanja na delu (35. vpr.)	Se dobro razumete s sodelavci (29. vpr.)	Pravičnost nadrejenega (30. vpr.)	Zanimanje nadrejenega za (vaše) predloge (31. vpr.)	Zanimanje nadrejenega za (vaše) osebne težave (32. vpr.)
Proizvodnja delov	732	7	11	6	18	7	4	17	3	9	1	12	2	1	15	8	4	23
M. avtoelektrike	121	3	12	3	16	19	9	19	2	17	8	20	1	2	19	20	17	18
M. instrumentov	87	12	15	17	12	3	7	18	13	7	20	22	4	9	12	21	18	6
M. splošna	315	4	19	4	20	11	1	6	4	10	5	15	5	4	16	16	15	15
M. kinoakustike	59	14	16	12	6	17	10	14	11	11	14	21	18	11	13	13	14	16
M. telef. central	139	10	17	13	5	18	2	15	1	3	15	19	12	6	5	10	10	12
M. usmernikov*	28	13	14	2	11	10	13	16	17	1	22	23	16	19	6	17	3	21
Obrat (terminarji)*	17	17	2	23	14	8	16	1	20	16	17	4	23	22	3	7	1	7
Razvojni biro	151	16	13	16	1	13	14	22	14	13	16	10	3	14	9	18	16	4
Selenski oddelek	35	2	8	11	7	5	8	8	6	22	18	18	7	3	2	2	9	3
Priprava dela	99	9	9	10	3	21	12	11	18	6	13	8	20	17	20	6	13	5
Orodjarna	147	15	5	7	21	14	21	20	5	18	4	3	6	12	21	11	5	10
Vzdrževanje strojev	66	8	1	18	10	4	22	12	16	21	7	2	13	20	17	9	7	2
OTK	201	11	6	5	9	9	6	10	12	12	10	16	19	10	11	22	20	9
Splošni oddelek	141	6	3	8	15	6	17	7	8	14	6	5	10	5	8	4	12	9
Obratno gospodarstvo*	21	1	4	1	8	2	5	5	22	2	3	11	14	7	22	19	2	1
Preiskava materiala*	12	22	22	15	2	1	19	23	15	5	2	1	17	23	14	15	22	22
Splošni sektor	111	19	20	14	17	16	11	4	9	15	9	14	8	8	7	5	6	20
Organizacijski biro*	22	23	23	22	4	20	3	9	21	8	23	7	9	16	1	23	23	23
Komercialni sektor	118	5	9	9	22	12	15	11	10	19	11	13	11	15	10	12	11	13
Finančni sektor	51	21	21	21	23	22	18	21	23	4	12	17	15	18	4	1	8	14
Tehnični vodilni	340	18	18	19	19	15	20	2	19	20	19	6	21	13	18	14	21	19
Ostali vodilni*	32	20	10	20	13	23	23	3	7	23	21	9	22	21	23	3	19	17

Legenda: Najboljši oddelki so označeni s števkami 1—4 (krepko tiskane številke).
 Sredinski oddelki so označeni s števkami 5—19 (navadno tiskane številke).
 Najslabši oddelki so označeni s števkami 20—23 (številke so podčrtane).

ROV NA ANKETNA VPRAŠANJA

ODGOVOROV

Ustreznost dela, glede na zdravje in telesno moč (1. vpr.)	DELOVNI POGOJI IN ZDRAVJE					ORGANIZACIJA			IZOBRAŽEVANJE					INFORMIRANOST			Število anketiranih	
	Možnost težje nesreče pri delu (2. vpr.)	Ste zdravi? (3. vpr.)	Ste nervozni pri delu? (4. vpr.)	Vas delo utruja? (5. vpr.)	Maliccate v odmoru? (8. vpr.)	Točno poznavanje zadolžitvev (19. vpr.)	Nadrejeni pozna delo (dovoli), ki ga opravljate (33. vpr.)	Neposredno nadrejeni dobro organizira delo (34. vpr.)	Zadovoljivo znanje za dobro opravljanje dela (22. vpr.)	Vam razloži, če česa pri svojem delu ne znate? (23. vpr.)	Podjetje daje možnost za strokovno izobraževanje (25. vpr.)	Nadrejeni pozna delo (dovoli), ki ga opravljate (33. vpr.)	Se želite dalje strokovno izobraževati (24. vpr.)	Poznavanje obračuna zaslůka (18. vpr.)	Obveščenost o sklepih delavskega sveta (20. vpr.)	Poznavanje družbenega plana podjetja (21. vpr.)		Oddelek ali skupina anketirancev
1	8	8	5	6	14	1	10	5	6	8	4	10	6	9	9	3	Proizvodnja delov	732
9	13	17	9	12	15	2	21	18	14	19	16	21	12	15	8	4	M. avtoelektrike	121
17	21	13	18	20	23	9	14	20	13	13	18	14	4	17	20	14	M. instrumentov	87
10	16	5	4	5	8	6	18	16	11	21	5	18	3	8	7	6	M. splošna	315
16	22	19	21	10	13	5	6	3	21	15	21	6	16	19	22	16	M. kinoakustike	59
14	18	4	3	9	21	8	12	13	15	17	20	12	2	16	16	9	M. telef. central	139
13	11	22	23	23	11	14	9	21	5	10	23	9	22	3	3	18	M. usmernikov*	28
7	15	1	1	2	7	3	1	1	10	2	8	1	9	2	23	23	Obrat (terminarji)*	17
21	20	20	19	7	9	12	13	17	8	9	12	13	21	7	10	7	Razvojni biro	151
2	3	14	12	21	18	18	4	12	4	6	22	4	5	6	5	1	Selenski oddelek	35
22	17	10	13	17	10	17	20	10	2	3	7	20	15	14	19	21	Priprava dela	99
8	6	18	11	11	12	10	19	7	20	12	13	19	20	10	15	17	Orodjarna	147
15	4	21	20	18	17	4	7	8	22	1	1	7	23	4	14	15	Vzdrževanje strojev	66
4	10	2	14	3	20	7	17	19	7	18	14	17	7	11	13	13	OTK	201
3	2	3	15	4	16	13	3	4	12	14	17	3	10	13	18	11	Splošni oddelek	141
5	23	7	6	15	2	20	16	15	19	22	15	16	8	5	2	2	Obratno gospodarstvo*	21
23	1	23	22	22	22	23	22	22	1	11	11	22	19	5	1	12	Preiskava materiala*	12
11	5	16	16	13	3	16	2	2	17	7	6	2	1	12	14	5	Splošni sektor	111
20	12	12	2	19	4	19	23	23	9	23	10	23	11	23	12	19	Organizacijski biro*	22
12	7	9	10	16	6	15	5	6	23	10	3	5	17	1	6	8	Komercialni sektor	118
6	14	6	7	14	5	21	15	11	3	16	2	15	14	22	11	10	Finančni sektor	51
18	9	15	17	8	19	11	11	9	18	5	9	11	18	20	21	21	Tehnični vodilni	340
19	19	11	8	1	1	22	8	14	16	4	19	8	13	18	17	22	Ostali vodilni*	32

Skupaj: 3045 anketiranih

prehrana vpliva na utrujenost. Če si ogledamo drug osnovni činitelj, željo po stanovanjih in na kaj lahko ta vpliva, smo s pomočjo statističnih postopkov dognali, da sta nerazumevanje z družino in vprašanje primerne stanovanja tudi med seboj povezana.

Obremenitev z delom, poleg službe, kaže sovisnost na več strani:

— delovne ure preko delovnega časa ali izmena doma, izmena pri stanodajalcu oziroma honorarne zaposlitve, so povezane s pogostejšimi izjavami o živčnosti. Ta pojav je pogost v tako velikih oddelkih, kot je proizvodnja delov;

— na obremenitev z delom izven tovarne močno vpliva še naravna in druge funkcije žena: materinstvo in gospodinjstvo nasploh, ki kljub vsej enakopravnosti še zmeraj sloni le na ženah in so le-te v neizenačenem položaju nasproti moškim;

— nekateri si opravičujejo svoje prekomerno prizadevanje izven tovarne s tem, da jim plača ne zadošča za kritje osnovnih življenjskih potreb;

— zanimivo je pa tudi to, da tisti, ki imajo več dela izven svojega rednega delovnega časa, kažejo večji odpor do dela znotraj tovarne.

Kaže se rahla povezanost med zdravjem in med tem, da ima kdo posestvo oziroma se hrani s tem, kar pridelava doma; namreč, da tisti, ki imajo še domače obveznosti, ugotavljajo zase, da jim delo v tovarni manj ustreza po zdravju in moči. Vprašanje dela na polju je povezano tudi z živčnostjo in utrujenostjo. Če pogledamo, v kakšni odvisnosti sta plača in obdelovanje zemlje, ugotavljamo, da se o plači slabo izražajo tisti, ki doma obdelujejo zemljo. To velja za manjšino. Odpor do izobraževanja kažejo tisti, ki še zmeraj delajo na zemlji. Ravno tako odklanjajo ali imajo vsaj manj radi delo v tovarni tisti, ki še se še zmeraj delno prehranjujejo s pridelki svojih kmetij. Za to sta lahko dva razloga: da jih domače delo utruja in je delo v tovarni že neki nadnapor ali pa da še ni prilagojen industrijskemu delu, ki je različno od naravnega dela.

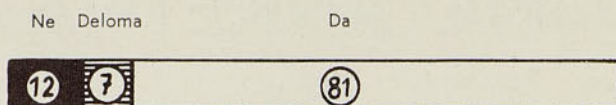
3. Odnos do dela

V tem poglavju so nanizana vprašanja, ki se dotikajo delovne morale in namena odhajanja iz podjetja (glej diagram 3, primerjalna tabela 1.).

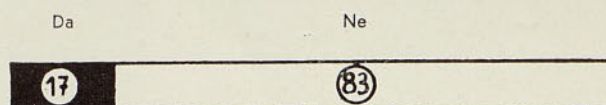
Kot pokazatelj, kakšna je delovna morala v podjetju, nam služi vprašanje: ali imate radi svoje delo v podjetju (26. vpr.). V odgovorih najdemo, da je najslabše v oddelkih proizvodnje oziroma v sami proizvodnji delov, kjer je izstopajoče število tistih, ki jim delo v proizvodnji ni všeč, kar izvira že iz tega, da proizvodnja delov služi v glavnem kot nekak filter, skozi katerega prihaja večina, ki vstopa v tovarno, med njimi tudi taki, ki so potencialni fluktuarci.

Diagram 3

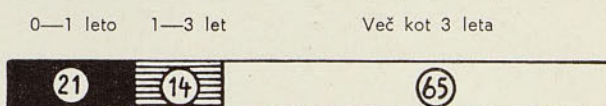
Ali imate radi svoje delo v podjetju (26. vprašanje)?

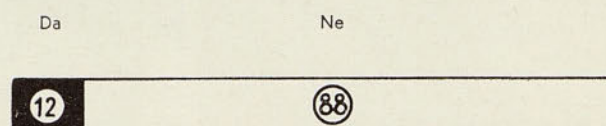
Ali kdaj resno razmišljate, da bi šli iz podjetja (27. vprašanje)?

Koliko časa ste zaposleni v podjetju (28. vprašanje)?

Ali vas pri delu pogosto premeščajo (35. vprašanje)?

Legenda: Številka od v oklepaju pomeni % odgovorov; 1 % pomeni približno 30 ljudi.

Pri vprašanju, ali kdaj resno pomišljate, da bi odšli iz podjetja (27. vpr.), se srečujeta dve težnji. Zaradi sorazmerno lažjega dela nasproti drugim tovarnam v kranjskem industrijskem območju, je želja ostati še naprej v podjetju. To se najbolj opazi po montažnih oddelkih s pretežno PK kvalifikacijskim sestavom. Večina montaž zaporedoma zavzema najboljše mesto med tistimi, ki želijo ostati v podjetju. Nasprotna tej tendenci je pa želja po odhajanju — potencialna fluktuacija — iz podjetja v skupinah z višjim strokovnim sestavom, ker verjetno imajo nekatere prednosti drugje v večji meri kot PK delavci. — Največ premišlujejo o tem, da bi odšli iz tovarne delavci iz orodjarne in vzdrževanja strojev.

Na vprašanje, ali vas pri delu pogosto premeščajo (35. vpr.), najdemo, da najpogostejša premeščanja izvirajo že iz kadrovske politike podjetja oziroma narave dela, tako na primer v proizvodnji delov in avtoelektriki, ker je bilo ravno takrat uvažanje Novogoričanov. — Z ozirom na ljudi je lahko premeščanje ugodno ali neugodno. Če skušamo tipizirati, najdemo, da so ljudje, ki bi radi imeli vedno isto delo in taki, ki bi radi menjavali delo (med tema dvema skrajnostima so pa tudi prehodi).

Oddelki z najmlajšim sestavom ali točneje z najkrajšo delovno dobo (28. vpr.), so produkcijski, pa tudi razvojni biro, kar izvira iz načina vključevanja v kolektiv. Najstarejši sestav imajo vodilni, s čimer pride zlasti do izraza napredovanje po dolžini služ-

bovanja v tovarni. — Kakšne posledice ima dolžina dobe v podjetju na mnenja o drugih vprašanih :

— člani, ki so najmanj časa v Iskri, imajo najmanj želja po odhodu iz podjetja ;

— najrajši imajo svoje delo najstarejši člani ; med temi je pa dosti vodilnih, k čemer verjetno veliko pripomore, da novinci gredo skozi proizvodnjo delov, kjer je delo »težje«.

— oddelki s krajšim »stažem« slabše poznajo svoje delovne zadolžitve, delovne naloge ;

— z osebnimi dohodki so najbolj nezadovoljni mlajši člani ;

— najbolj si želijo izobraževanja oddelki z najkrajšim »stažem« v podjetju ;

— predloge upoštevajo redkeje pri mlajših članih ;

— mlajši člani so večkrat premeščeni.

Kaže, da nastopa med vprašanji plač in veseljem do dela odvisnost. Tisti, ki v večjem številu trdijo, da imajo radi svoje delo, so bolj zadovoljni tudi s pravičnostjo plač. Manj v čisljih imajo svoje delo tisti člani, ki menijo, da bi se pri delu lahko ponesrečili. Raje imajo svoje delo tudi tisti, pri katerih se predstojnik zanima za delo. Zlasti za splošni oddelek pa velja, da imajo podrejeni raje svoje delo, če predstojniki poznajo delo. Manj radi imajo svoje delo v tovarni tisti, ki imajo v svojem privatnem življenju težave.

Želja po odhodu iz podjetja je povezana z mnenjem o nepravičnosti plače. Na odhod manj mislijo tudi tisti, ki so obveščeni o obračunu plač. — Med tistimi, ki razmišljajo o odhodu iz podjetja, je več takih, ki nimajo ali ne uvidijo možnosti za nadaljnje strokovno izobraževanje.

4. Medsebojni odnosi

Medsebojni odnosi vključujejo vprašanja o vzdušju v kolektivu : odnose s sodelavci in predstojniki (glej diagram 4, primerjalna tabela 1.).

Pri vprašanju o dobrem razumevanju s sodelavci (29. vpr.) je bilo pričakovati, da ne bo veliko negativnih odgovorov, le 1/33 ; razmere bi bile nevzdržne, če bi se kjerkoli pojavilo večje število negativnih odgovorov, ker se nerazumevanje in z njim slabo vzdušje razširi kot kak bolezenski pojav. Med sabo se najslabše razumejo v organizacijskem biroju, selenskem oddelku, obratu, finančnem sektorju, skratka v številčno majhnih skupinah.

Na drugo vprašanje iz medsebojnih odnosov, če je »nadrejeni« pravičen do vas (30. vpr.), najdemo nasprotje podrejenih do nadrejenih, saj kar 1/5 članov kolektiva odgovarja, da niso zadovoljni z odnosi ; sem smo prišteli tudi nekaj odstotkov tistih, ki odgovarjajo z »Delom«. Najbolj kritični so ti odnosi v splošnem oddelku, selenskem oddelku, finančnem sektorju — skratka v manjših oddelkih.

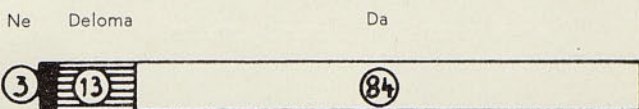
Delež nadrejenih v upravljanju je prevelik, saj 1/7 podrejenih ugotavlja, da nadrejeni ne upoštevata njihovih predlogov (31. vpr.), dobra 1/3 izjavlja, da

to naredi le včasih, a komaj dobra 1/2 se more pohvaliti, da sodelujejo pri upravljanju, so soupravljalci v podjetju. Najboljša mesta odnesejo vodilni, katerih mnenje o njihovih predstojnikih je ugodno, a najslabše izpadejo oddelki : obratno gospodarstvo, proizvodnja delov in montaža avtoelektrike.

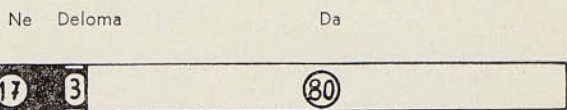
Na bolj privatnem področju naletimo morda še na slabše stanje, saj najdemo, da se razmerje v prid zanimanju osebnih težav (32. vpr.) ne izkaže za ugodno. Pohvalita se samo 2/7, a 1/5 anketirancev je še delno zadovoljna, medtem ko dobra 1/2 ni zadovoljna z zanimanjem vodilnih za njihove težave izven podjetja. To v mnogem potrjuje krilatico, da je tovarna produktivna ustanova in ne socialna. Kljub temu pa ponekod lahko sklepamo naravnost na familiarno obliko zanimanja za osebne težave. To je zlasti v veliki proizvodnji delov, kar priča po drugi strani, da so ti mojstri in delavci v dobrih odnosih ; drugje je ta odnos bolj zindividualiziran, zlasti v oddelkih z nekoliko višjim strokovnim sestavom, kot je to v razvojnem biroju.

Diagram 4

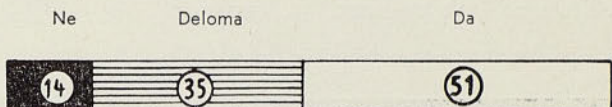
Ali se dobro razumete s sodelavci (29. vprašanje)?

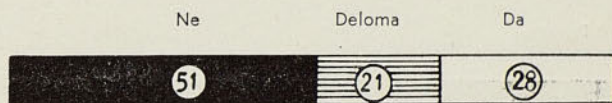
Ali je vaš neposredno nadrejeni pravičen do vas (30. vprašanje)?

Ali se vaš neposredno nadrejeni zanima za vaše mišljenje in predloge v zvezi z delom (31. vpr.)?

Ali se vaš neposredno nadrejeni zanima za vaše osebne težave izven podjetja (32. vprašanje)?

Legenda : Številka od v oklepaju pomeni % odgovorov ; 1 % pomeni približno 30 ljudi.

Če si ogledamo medsebojno odvisnost teh vprašanj, na primer, ali sovpada razumevanje med sodelavci in izjava o pravičnosti nadrejenega, najdemo, da sta v tesni sovisnosti. V večjem številu so tisti, ki ne marajo sodelavcev, tudi v slabih odnosih z moj-

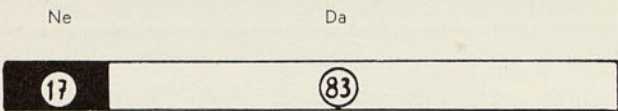
strom ali drugimi nadrejenimi (potencialni prepirljivci, zdravarji). Če se nadrejeni zanima za domače težave, menijo anketiranci, da je njihov vodja bolj pravičen. Občutek pravičnosti poraja pri mnogih večje zanimanje za podjetje. Tisti, ki delajo na kmetiji, slabše sodijo o nadrejenih. Odgovori dajo tudi slutiti, da tisti, ki sodijo, da so nadrejeni pravični, hkrati sodijo mnogo bolje tudi o delu. Dalje še priznajajo, da so pravični, če upoštevajo njihove predloge.

5. Delovni pogoji in zdravje

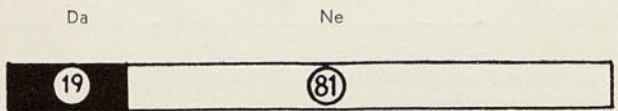
Z največjo silovitostjo so se pojavljale opazke in pripombe, ki so kazale na to vprašanje. Oglejmo si, kakšni so pa odgovori na usmerjena vprašanja (glej diagram 5., primerjalna tabela 1.).

Diagram 5

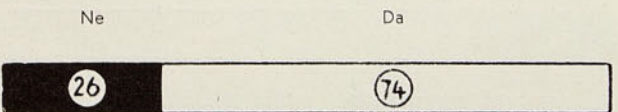
Ali vam delo ustreza glede na vaše zdravje in moč (1. vprašanje)?

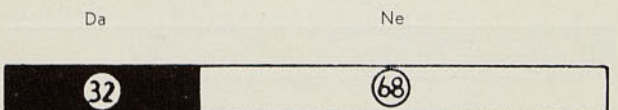
Ali ste v nevarnosti, da bi se pri delu težje ponesrečili (2. vprašanje)?

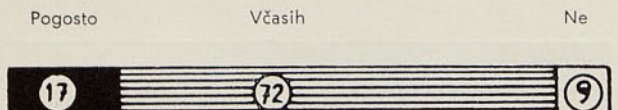
Ali ste zdravi (3. vprašanje)?

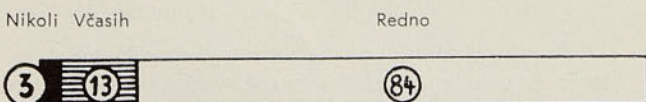
Ali ste pri delu nervozni (4. vprašanje)?

Ali vas delo utruja (5. vprašanje)?

Ali malicate v odmoru (8. vprašanje)?

Legenda: Številka od v oklepaju pomeni % odgovorov; 1 % pomeni približno 30 ljudi.

Na dvojno zastavljeno vprašanje, ali vam delo ustreza glede na vaše zdravje in moč (1. vpr.), smo verjetno dobili tudi dvojnost v odgovorih: v proizvodnji delov, kjer so te izjave pogoste, nastopa bolj vprašanje telesne moči, a v selenskem oddelku, kjer delo ni tako telesno naporno, pa kljub temu mnogo odgovarjajo, da jim delo ni primerno po zdravju in moči (problem zaradi možnih zastrupitev). Podobno vprašanje: ali ste zdravi, pa daje podatke, da so oddelki z lažjim delom mnogo bolj »nasičeni« z ljudmi, ki so zdravstveno prizadeti, vsaj po izjavah. Če si pogloblje pogledamo, kje so najbolj živčni (4. vpr.), najdemo, da je to v raznih montažah: splošni in montaži telefonskih central, kar morda izvira iz kadrovske politike, in sicer, da pridejo v montaže, na bistveno lažja dela prizadeti, manj zdravi in tudi živčni ljudje, saj oba pojava pogosto nastopata hkrati. Morda to lahko razložimo še z drugim načelom kadrovske politike, da ljudje, ki so dlje časa v tovarni, ki so že dali svoj doprinos težjemu industrijskemu delu, imajo prednost za preместitev na lažje delo. Možno je namreč, in tudi ugotovljeno, da industrijsko delo, ki je odtujeno od naravnega, na marsikoga naredi vtis brezsmiselnosti, brezperspektivnosti in vpliva sčasoma na oblikovanje raznih živčnih prizadetosti. V mnogih primerih lahko povzroča živčnost tudi nedoraslost, nezmožnost opravljanja raznih nalog ali vlog. — Če si vzporedno z vprašanjem živčnosti ogledamo še vprašanje utrujenosti (5. vpr.), lahko ugotovljamo, da to vprašanje tudi ni enoznačno: nekaterim lahko pomeni bolj fizično utrujenost kot rezultat napora mišic, n. pr. v raznih oddelkih s strojnimi delom; druge pa je posledica naveličanosti, odvečnosti ali podobnega počutja. Skratka, to so lahko znaki duševne utrujenosti, ki nastopa po opažanjih pri nas v montažah — splošni montaži — in drugje (OTK in splošni oddelek). Počutje utrujenosti lahko nastopa tudi pri vodilnih, ki s težavo obvladujejo naloge vodenja, ki jim pomeni vir napetosti in z njo utrujenost.

Nekako v ta sklop še spadata vprašanja, ali malicate v odmoru (8. vpr.), kjer odgovarja nepomembno število ljudi 1/33, da ne malica, skoraj 1/8 jih odgovarja, da malicajo redko; in drugo vprašanje, če ste v nevarnosti, da bi se pri delu težje ponesrečili (2. vpr.), kjer dobimo odgovore, ki kažejo na možnost ponesrečenja. To je najpogostejše v oddelkih s strojnimi delom — proizvodnja delov — pa tudi tam, kjer je več težaškega dela ali tudi v selenskem oddelku, kjer je možnost zastrupitve.

Že po pregledu vprašanj pričakujemo zaradi sorodnosti med njimi veliko sovpadanje (konkordanco), ki ga je pokazala tudi analiza; tako je opaziti veliko skladnost med zdravjem in mnenjem o živčnosti.

Glede živčnosti ženske češče izražajo, da so ji podvržene. Kaže, da so nekoliko bolj utrujeni tisti, ki delajo doma in se prehranjujejo z doma pridelanimi poljskimi pridelki. Nedvomno ali z veliko silo

se javlja utrujenost pri tistih, ki kakorkoli delajo izven podjetja.

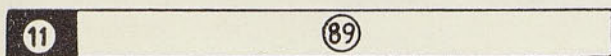
6. Organizacija

Vsklajeno ali uspešno delo zahteva, da vsakdo dobro pozna svoje naloge, da jih pozna nadrejeni, ki delo nadzira in vodi. Kako kolektiv misli o tem, naj nas informirajo naslednja vprašanja (glej diagram 6, primerjalna tabela 1.).

Diagram 6

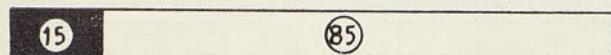
Ali točno poznate vse svoje dolžnosti pri opravljanju svojega dela (19. vprašanje)?

Ne Da

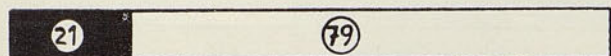
Ali vaš neposredno nadrejeni dobro pozna delo, katerega vi opravljate (33. vprašanje)?

Ne Da

Ali vaš neposredno nadrejeni dobro organizira delo (34. vprašanje)?

Ne Da

Legenda: Številka od v oklepaju pomeni % odgovorov; 1 % pomeni približno 30 ljudi.

Pri točnem poznavanju svojih dolžnosti pri opravljanju dela (19. vpr.), nastopa verjetno nekoliko moralnega vrednotenja, saj je ljudem mnogo bliže pri delu beseda zadolžitev ali delovna naloga, kot dolžnost (v tem smislu so dajali anketiranci svoje pripombe). Morda je ta beseda nekoliko vplivala na odločanje, ker se sorazmerno malo ljudi (1/9) odloči za to, da ne poznajo svojih dolžnosti pri delu. Zanimivo je, da se najslabše izkaže velika produkcija, ki je prva, kar morda izvira iz specializiranega dela, kjer se delovno nalogo pogosto daje sproti.

Med organizacijske probleme lahko spada tudi vprašanje, koliko so anketiranci zadovoljni z znanjem nadrejenih (33. vpr.). Splošno lahko ugotovljamo da so anketiranci bolj zadovoljni z znanjem nadrejenih v manjših organizacijskih enotah. — Sicer pa lahko omenimo njihovo opravičilo, da je mnogo takega dela, kjer je posel tako pester, da ne dovoljuje, da bi imel vodja vpogled v vsako delo, ker bi to zahtevalo od njega preveč mnogostranosti in velikih naporov.

Na drugi strani pa ugotovljamo s tem, ko kaže, da 2/13 nimata niti skromnega poznavanja o delu podrejenih, da lahko pričakujemo mnogo pomanjkljivosti v organiziranju dela podrejenim, ki imajo za

podrejene naslednje posledice (kar velja tudi za naslednje vprašanje): slaba delovna morala, hromi se napredek oddelka, v podrejenih vzbuja pomanjkanje (strokovne) avtoritete, ustvarja nezaupanje, škodljivo vpliva na samozaupanje podrejenih. Med najslabše je spadal v tem pogledu splošni sektor, selenski oddelek in obrat. Pri tem omalovažujočem priznanju, da predstojnik ne pozna dovolj dela podrejenega, ni slučajno, da kar 1/5 izrazi, da predstojnik dela dobro ne organizira (34. vpr.).

Kakšnih posebnih ugotovitev to poglavje o iskanju sovisnosti ni dalo, pripominjam pa, da podrejeni o predstojniku bolj sodijo, če dobe od njega strokovno pomoč v primeru potrebe. In tudi imajo svoje delo tisti, ki od predstojnika dobijo strokovno pomoč, s tem, da dobro organizira delo. Več velja predstojnik, ki pozna delo podrejenih.

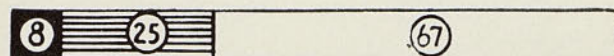
7. Izobraževanje

Vprašanje usposobljenosti za delo in poglobljanja znanja vključuje naslednja vprašanja (diagram 7, primerjalna tabela 1.).

Diagram 7

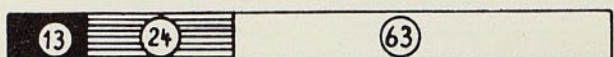
Ali imate dovolj znanja za dobro opravljanje svojega dela (22. vprašanje)?

Ne Deloma Da

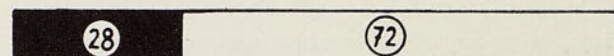
Ali vam kdo razloži, če pri svojem delu česa ne znate (23. vprašanje)?

Ne Deloma Da

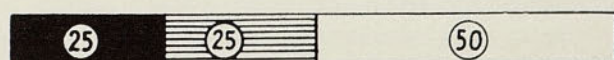
Ali se želite dalje strokovno izobraževati (24. vpr.)?

Ne Da

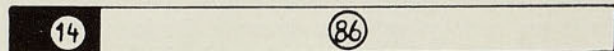
Ali vam podjetje daje možnost za nadaljnjo strokovno izobraževanje (25. vprašanje)?

Ne Deloma Da

Ali vaš neposredno nadrejeni dovolj pozna delo, ki ga opravljate (33. vprašanje)?

Ne Da

Legenda: Številka od v oklepaju pomeni % odgovorov; 1 % pomeni približno 30 ljudi.

S svojim znanjem (22. vpr.) ni zadovoljna nekako 1/12 anketirancev, 2/3 pa jih izjavlja, da imajo zadosti znanja za opravljanje svojega dela, najdemo pa še 1/4 takih, ki trdijo, da jim znanje deloma zadostja. Ta razmerja niso presenetljiva, saj je naša tovarna šla v specializacijo dela zelo daleč in na ta način za marsikatero delo ni treba posebno obsežnega znanja; še več, ugotavljamo nadkvalificiranost, to je pojav, da imajo mnogi poedinci več znanja, kot ga zahteva njihovo delovno mesto. To so mnogokrat podkrepile pripombe v anketi. Velika zadovoljnost s svojim znanjem za delo kaže, da je v Iskri mnogo »strokovnih« rezerv za zahtevnejša delovna mesta, kar je lahko v prihodnje vodilo za smotrnejše razmeščanje ljudi in tudi za izobraževanje po potrebi. Mimogrede bodi omenjeno, da je največje število posameznikov nezadovoljnih z lastnim znanjem v pripravi dela, ki bi sicer po svoji vlogi morala biti prva, če izhajamo iz vsebine naslova oddelka.

Po drugi strani pa na vprašanje, koliko se kdo želi še naprej izobraževati (24. vpr.), dobimo, da to želi dobrih 7/10, in le 3/10 ne. Kaže, kot da je sistem izobraževanja in sploh možnost izobraževanja razgibala kolektiv; višja izobrazba pomeni razne koristi: zadostitev strokovnih ambicij, možnost napredovanja na boljša, manj monotona delovna mesta, kar končno pomaga pri izboljšanju gmotnega stanja — osebnega dohodka. Oddelki z večino VK in KV še nadalje kažejo težnjo po izobraževanju, medtem ko je ta želja redkejša v oddelkih s pretežno polkvalificirano delovno silo.

Strokovne pomoči ne dobi oziroma jim nihče ne razloži, če česa ne znajo (23. vpr.), skoraj 1/7, a 1/4 dobi le delno razlago, medtem ko dobre 3/5 izjavljajo, da dobijo zadovoljivo razlago pri delu. — Kritično stanje je bilo v vzdrževanju strojev, pripravi dela ter obratu in pri drugih vodilnih.

Glede možnosti nadaljnega strokovnega izobraževanja (25. vpr.) odgovarja okroglo 1/4 ljudi, da te možnosti nima, 1/4 uvidi le delno možnost, a kar 1/2 ne vidi nobenih omejitev. Stanje v našem podjetju je proti drugim podjetjem idealno (po skopih primerjavah, ki so nam bile dostopne), vendar pa tudi pri nas dobimo oddelke, ki se negativno izražajo, in to najbolj v vzdrževanju strojev, komercialnem in finančnem sektorju ter proizvodnji delov.

Med možnostjo, da predstojnik pozna ali ne pozna dovolj delo, ki ga opravlja podrejeni, je 6/7:1/7 za celoten kolektiv (o tem vprašanju je bilo več povedanega pri »organizaciji«, kjer je bilo to vprašanje podrobneje obdelano).

Podrejeni, ki dobijo v večji meri pomoč, če česa ne znajo pri svojem delu, sodijo o nadrejenem bolje, če ta pozna delo podrejenega. Zadovoljivo znanje in želja po izobraževanju vplivata druga na drugo. Žal pa je tudi mnogo odmikov od tega, na primer v proizvodnji delov, kjer so sicer pogosti odgovori, da nimajo zadosti znanja, vendar pa ne nastopajo tudi želje po nadaljnjem izobraževanju. Podobno je povezana tudi možnost izobraževanja in hotenje za nadaljnjim izobraževanjem. Ta odnos je zlasti slab v orodjarni, pa tudi v splošnem oddelku, kjer je

veliko želja po izobraževanju, pa tudi veliko trditev, da imajo premalo možnosti za to.

8. Informiranost

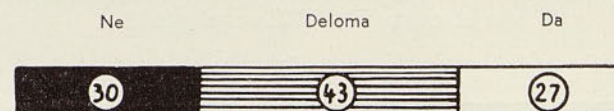
Seznanjenost z obračunom osebnih dohodkov in obveščenost o družbenem samoupravljanju zajemajo naslednja vprašanja (glej diagram 8 in primerjalno tabelo 1.).

Diagram 8

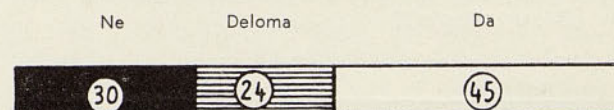
Ali veste, kako se obračunava vaš zaslužek (18. vprašanje)?

Ali ste obveščeni o sklepih delavskega sveta (20. vprašanje)?

Ali veste, koliko je letošnji družbeni plan podjetja (21. vpr.)?

Legenda: številka od v oklepaju pomeni % odgovorov; 1 % pomeni približno 30 ljudi.

Če si ogledamo vprašanje obveščenosti v podjetju, lahko ugotovimo na splošno veliko neinformiranost. Tako pozna obračun zaslužka (18. vpr.) le slaba polovica kolektiva. — Podobno stanje je tudi v vprašanih poznavanja sklepov delavskega sveta (20. vpr.), kjer ve komaj 3/10 članov, kaj se dogaja na sejah delavskega sveta, 3/7 so pa informirane deloma, 2/7 (h katerim moramo prištevati člane delavskega sveta) pa ve, kaj razpravljajo na sejah delavskega sveta. Podobno je stanje tudi pri vprašanju: če veste, kolikšen je letošnji družbeni plan podjetja (21. vpr.), kjer 3/10 izjavljajo, da jim ni poznano, 1/4, da jim je delno poznano, ostali so pa obveščeni o družbenem planu podjetja.

Med samimi vprašanji informacij ne najdemo znatnih razlik v rangih (glej primerjalno tabelo). Na vsa vprašanja ljudje odgovarjajo v veliki meri, kot da bi bilo to bolj ali manj eno in isto vprašanje oziroma da je za vsa vprašanja skupen neki močan faktor. Seznanjenost vpliva na marsikaj (slaba informiranost o izračunu plač je v sovisnosti z mnenjem o pravičnosti plač). O pravičnosti plač slabo sodijo tudi tisti, ki niso obveščeni o delu delavskega sveta; tisti, ki so seznanjeni z družbenim načrtom podjetja, imajo raje delo kot ostali, tako da kaže, kot da so našli s tem smisel za delo. In končno še ena infor-

macija. Ženske so o vseh vprašanih informiranosti slabše obveščene kot moški.

Zaključek

Diagram in primerjalne tabele kar silijo, da se »naredi« primerjalna tabela, v kateri bi bila vključena ali upoštevana vsa vprašanja, da dobimo splošen vtis ali nekako rang lestvico (glej primerjalno tabelo 2), da bomo videli v katerih anketnih skupinah so najbolj česti slabi, odklonilni odgovori, kateri oddelki zavzemajo sredinska mesta, in kateri so tisti oddelki, ki zavzemajo v odgovorih najugodnejše mesto. Preverili smo tudi, če vprašanja med sabo kažejo kakšno skladje, kak skupen faktor. Analiza je tak splošen dojem ugotovila, kar pomeni, da pri nekaterih skupinah anketirancev precej zakonito prevla-

Primerjalna tabela 2

Število anketiranih	Oddelek ali skupina anketirancev	Rang	Število anketiranih	Oddelek ali skupina anketirancev	Rang
732	Proizvodnja delov	1	121	M. avtoelektrike	13
35	Selenski oddelek*	2	151	Razvojni biro	14
141	Splošni oddelek	3	99	Priprava dela	15
17	Obrat (terminarji)*	4	51	Finančni sektor	16
21	Obratno gospodarstvo*	5	28	M. usmernikov*	17
315	Splošna montaža	6	59	M. kinoakustike	18
111	Splošni sektor	7	87	M. instrumentov	19
118	Komercialni sektor	8	32	Ostali vodilni*	20
139	M. telefon. central	9	12	Preiskava materiala*	21
66	Vzdrževanje strojev	10	340	Tehnični vodilni	22
201	OTK	11	22	Organizacijski biro*	23
147	Orodjarna	12	Skupaj: 3045 anketiranih		

Legenda:

Najslabši oddelki:	številke 1—4
Sredinski oddelki:	številke 5—19
Najboljši oddelki:	številke 20—23

duje z ozirom na vsa vprašanja neki negativen odnos oziroma mnenje; druge skupine anketirancev sodijo bolj ugodno o vseh vprašanih. Nastaja pa vprašanje, če ima anketa kljub tem tehtnim ugotovitvam še kak pomen po mnogih spremembah, saj kaže, kot da se je anketa izvedla v davni preteklosti lanskega leta, da bi bila potrebna letos že nova anketa v tej smeri, novi podatki o celotnem vzdušju.

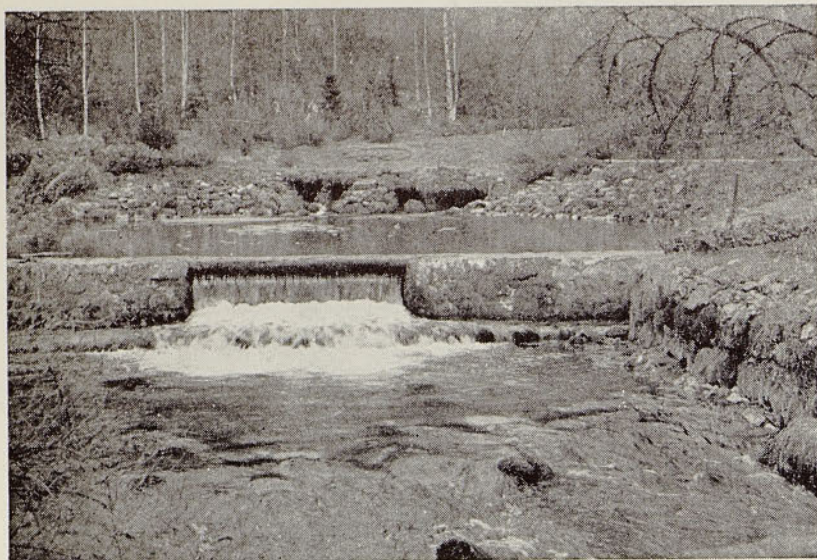
(Nadaljevanje in konec)

Redki so muslimani (tako pravijo Bosancem, ki so obdržali vero in navade, ki so jih povzeli po večstoletnih okupatorjih — Turkih), ki so se nastanili v dolini, v sedanjem centru mesta. Večina jih živi na okoliških bregovih, ki obdajajo mesto; tam žive in še vedno grade svoja skromna domovanja. Vsa ta naselja so gosto strnjena in so le del veli-

kega mesta Sarajeva. Ker sem hotel vedeti kaj več o tem, skoraj bi rekel orientalskem mestu, sem se napotil po neki ulici navkreber, mimo džamij in minaretov, slaščičarn, neštetihih brivnic in specialnih pekarn, ki imajo peči tik ob cesti, da pek drega z loparjem na sredo ceste, ko vsaja kruh v peč ali pa ko ga pečenega jemlje iz nje. Pod drevesi ob cesti je bilo več muslimanskih pokopališč s svojimi značilnimi

kamni; eni s turbani, drugi brez njih, raztreseni so po pobočju brez kakega smiselnega reda. Sodil sem, da so ti nagrobni kamni goli, vendar sem po temeljitem ogledu opazil na njih turške napise. Kmalu sem prispel do starinskega obzidja in se skozi nekaka trdnjavska vrata napotil v zgornje mesto. Če so bile v mestu pod obzidjem ženske z značilnimi turškimi hlačami zelo redke, je bilo tu ravno nasprotno.

Izvir Bosne pod Igman planino

Medtem ko so bili že skoraj vsi moški »v civilu«, je bil ves ženski svet, od otrok pa do starih ženščin, oblečen v turško nošo. Dolgo sem se vrtel tam okoli in nabiral korajžo, dokler se nisem odločil in vstopil v malo kavarnico, da popijem originalno »turško kavo«. — Nekaj gostov — domačinov, ki so tudi pili kavo in se pogovarjali, me je zvedavo gledalo, ko sem srebalo kavico, dobro, da bi jo človek vikal. Saj naša dekleta, žene in vse mogoče tajnice (ki jim obvezno kuhanje kave daje naziv in tarifno postavko) skuhamo dobro kavo, toda tista kavica...

Kmalu je stekel pogovor in ker so bili vsi navzoči muslimani in povrh še zelo prijazni, sem kmalu zvedel vse, kar me je zanimalo. — Tako so mi povedali, da nagrobni kamni s turbani pomenijo, da je pod njimi pokopan moški, drugi, gladki kamni pa so znak, koliko žena je imela. Čeprav zakon prepoveduje mnogoženstvo, pa ima musliman po svojem prepričanju lahko več žena. Po svojem prepričanju že, toda od denarja je odvisno, če lahko vzdržuje več kot eno. Ko smo že pri mrtvecih, naj povem (kar sem zvedel, seveda!), da mrtve ne polagajo v rakve, temveč jih zavijejo v bele rjuhe in jih pri pokopu položijo nekoliko dvignjene, s pogledom na Meko, mohamedanski Rim.

Ženske z zakritim obrazom (s ferredžo) nisem videl, vendar pa na

moje vprašanje, kdaj je odprt mestni muzej, ni nobena odgovorila, zato sem menil, da muslimanke ne smejo govoriti s tujcem (v tem primeru sem bil tujec jaz), pa so me v tej kavarnici poučili, da smejo, kako ne, da pa mi niso odgovorile, je lahko razlog v tem, da tudi same

niso vedele, kje je muzej in kdaj je odprt.

Pogovor je tekel naprej. Pripovedovali so mi, da je zgornji del mesta (torej nad obzidjem) prvotno mesto in se je sedanji center Sarajeva razvil šele s prihodom Turkov.

Zapustil sem prijazne ljudi v kavarnici in se odpravil naprej. Pričelo se je že mračiti, ko so se nenadoma prižgale brezštevilne luči na minaretih po vsem Sarajevu in predmestju. Kaj naj ta pojav pomeni, mi je drugi dan obrazložil pri Begovi džamiji neki mimoidoči mohamedanski vernik.

Zadnji dan bivanja v Sarajevu sem izkoristil za obisk Begove džamije, potem pa sem se povzpел z žičnico (na račun Energoinvesta, Sarajevo) na Trebević in se sprehajal ob Miljacki. Toda, naj pripovedujem lepo po vrsti.

Najprej sem se napolnil k Begovi džamiji, kjer sem v župnišču zvedel, da ne morem vanjo, ker se pravkar opravljajo popoldanske molitve. Počakal sem in ko je džamija zapustil poslednji vernik in pred vrati spet obul svoje čevlje, me je nepri-

Foto: Igor Slavec

Foto: Igor Slavec

Spomenik prvi
Proletarski udarni
brigadi
pod Igman planino

jazni mož, o katerem sem sodil, da je najmanj kak hud duhovnik, pa sem kasneje zvedel, da je le vratar (da, vratarska služba je, kaže, povsod težka!), popeljal v džamijo — pri stranskih vratih! — Tam so imeli preko svetih tepihov položen nekaj metrov dolg polivinilast tekač. S tepihi so bila pokrita vsa tla džamije. Torej, vratar me je pripeljal v cerkev, zdrdral najosnovnejše podatke o džamiji, kdaj je bila zgrajena, kako je visoka in široka, koliko so stari tepihi — in amen. Utegnil sem ga vprašati le še, zakaj sta dve prižnici v cerkvi, na kar mi je odgovoril, da na eni berejo koran (muslimansko sveto pismo), na drugi pa hodža (duhovnik) pridiga — in že je izginil in ostal sem sam v tej ogromni mračni stavbi pod ogromno kupolo, znamenitim in mojstrskim delom takratnih stavbenikov. — Ogledeval sem skoraj gole zidove, le tu in tam je bil na steni kak napis v stari turščini ali arabščini — kdo ve? Tudi nekak oltar imajo, sicer pa je v džamiji precej temačno in če še ne smeš nikamor stopiti, razen stati na polivinilu pri stranskem vhodu, pač ne vidiš toliko, da bi imel o tem kaj več povedati.

Po starem delu mesta so me otroci, starejši pa na Baščaršiji, pozdravljali z »Guten Tag«, kot bi bil kak Švaba. Imel sem res s seboj svoj fotoaparatus, obešenega preko ramen; vsakomur sem odgovarjal z »Dober dan«, pa so vseeno tiščali vame z »Kaufen tepih, kaufen cigaretšpic, gut« itd. Za spremembo pa me je pred Begovo džamijo ogovoril neki preprost človek, ko sem stavbo tudi od zunaj ogledoval, kar z »Jesi li ti Švaba ili si naš?« In ker je bil tako prijazen z menoj, sem ga vprašal, kako je to sedaj z muslimani, ko praznujejo mesec Ramazan, kako v tem mesecu žive in kaj delajo.

Mož je bil resnično prijazen in mi je povedal, da se v tem mesecu vsi pravoverni mohamedanci poste od sončnega vzhoda do sončnega zahoda. Ta post traja 30 dni in kdor ga prelomi in zaužije po sončnem vzhodu tudi samo 1 kapljo vode, se mora za kazen postiti novih 30 dni ali pa enkrat do sitega nahraniti 30 ljudi. Blagor mu! ...

Foto: Igor Slavec

Avtobusi tovarne Energoinvest, Sarajevo

Pustil sem zgovornega možakarja in se odpravil k reki Miljacki, da si ogledam še Principov most, zgodovinski kraj, kjer je Gavrilo Princip, mladi srbski junak, pripadnik nacionalnega gibanja »Mlada Bosna« na Vidov dan 28. junija 1914 ustrelil takratnega prestolonaslednika avstro-ogrske monarhije — nadvojvodo Franca Ferdinanda, ki je prišel nadzorovat manevre avstrijske vojske (na mejo s Srbijo) prav na srbski nacionalni praznik Vidov dan. Na vogalu stavbe, kjer je danes muzej gibanja »Mlada

Bosna«, je stal mladi Princ in streljal. V spomin na to dejanje je v tlaku na tem mestu vtisnjena stopinja z imenom atentatorja in zgodovinskim datumom. Atentat je bil povod za avstrijski napad na Srbijo in s tem za začetek prve svetovne vojne 1914. do 1918. leta. — Leta 1918 je prenehala štiridesetletna okupacija Bosne s strani Avstrije in tega leta je minilo 455 let, odkar je Bosno in Sarajevo podjarmil turški sultan Mohamed II. Osvajač (1463. leta) in uvedel v tej deželi

Foto: Igor Slavec

Vodnjak pred Begovo džamijo v Sarajevu

suženjske razmere in mohamedansko vero.

Bosna in Sarajevo sta imela tudi v drugi svetovni vojni važno vlogo. V svojih nepreahodnih gozdovih je Bosna zbirala, skrivala, kalila in hranila našo partizansko vojsko, da jo tisočkrat močnejši sovražnik ni strl in uničil, da je vračala udarce, napadala, uničevala sovraga, osvobodila domovino in zmagala kot enakopraven zaveznik vseh svobodoljubnih ljudstev, ki so se borila za uničenje fašizma in nacizma.

Nedaleč od Sarajeva izvira Bosna pod Igman planino, tam stoji spomenik v spomin na slavne dni partizanskih bojev, na nesmrtni »igmanski marš«, ko je

»dvadesetsedemog januara hiljadu devetstotina četrdeset i druge godine u vrijeme druge neprijateljske ofanzive po temperaturi od 32 stepeni ispod nule Prva proleterska NO udarna brigada izvela dvadeset tročasovni igmanski marš pravcem Jošanica—Sarajevsko polje—Ilidža—Igman—Presjenica. U maršu je promrzlo sto osamdeset boraca, od kojih su u bolnici u Foči umrli dva-neaistorica.

22. 12. 1951

Savez boraca NOV
Sarajevo

To stoji na spomeniku, katerega fotografijo si lahko ogledate, kot tudi sam izvir reke Bosne, ki je 50 korakov od spomenika.

Kakor je bila Bosna pomembna po svoji junaški borbi za časa NOV in ljudske revolucije, tako se sedaj močno uveljavlja v naporih za boljšo prihodnost delovnih ljudi, za zmago socializma, pri čemer tej naši bratski republiki želimo obilo uspeha.

Z izletom na Trebević, kamor te žičnica iz centra mesta v 12 minutah potegne okoli 1600 m visoko in kjer je prav lepa in prijetna restavracija, se je končalo moje kratko bivanje v Sarajevu.

Škoda, da nam naši monterji, ki potujejo dnevno križem krašem po naši domovini, ne napišejo zanimivosti s poti in dela, kajti njihovo pripovedovanje bi bilo nedvomno mnogo bolj zanimivo kot pričujoči sestavek.

PLITVIČKA JEZERA - IZREDNA PRIRODNA LEPOTA

Počitniška zveza v Iskri je priredila v maju lep izlet

Nepozabni vtisi

Odbor Počitniške zveze v Iskri se je letos odločil in organiziral izlet na Plitvička jezera. Nekateri so imeli pomisleke, češ, saj ne bo udeležbe. Slabi preroki!

Prijavilo se je 70 izletnikov in prav zato sta morala na pot kar dva avtobusa. Razumljivo je, da za tako dolgo pot niso mogli izbrati naših avtobusov, ker preveč težko diha — pač pa so jih naročili pri kranjskem Avtoprometu, ki je dal na razpolago dva moderna avtobusa z udobnimi sedeži in tudi z ozvočenjem. Izlet je bil planiran kot dvodnevni. — Smer: Zagreb, Karlovac, Plitvice, Senj, Crikvenica, Reka, Kranj.

Načrt je bil lep, izletniki veliki optimisti — samo dež in zopet dež je kvaril in moril njihovo razpoloženje.

Sobota ob 6. uri

Avtobusna postaja v Kranju je bila že zjutraj polna prijetnega smeha iz mladih grl. Ta in oni oziroma one — so se pomenkovali in

potihem mislili na sedeže v avtobusih. »Simpatije« so iskale skupne prostore, kajti pot bo dolga in toliko si imajo mladi ljudje povedati...

Vstopili smo, na službeni sedež prvega avtobusa pa se je vsedel Dreja. Kratak pomenek s šoferjem in iz zvočnikov je zadonelo: »Gremo!«

Pritisk na plin in že smo zavili okrog ogla, Kranj je bil kmalu za nami. Naša pot je vodila preko Ljubljane; Otočec na Dolenjskem pa je bila naša prva postaja. Kar oddahnili smo se na svežem zraku, pa tudi odvišna »voda« nam je že delala preglavice... Bencinska črpalka je samevala, globoko pod njo pa je mirno tekla Krka, na drugi strani reke pa je v jutranji meglici kazal obrise grad Otočec.

Nadaljnja pot nas je peljala do Brežic. Spiker je toliko govoril o dolenjskem cvičku, ki bojša pomaga pri slabi prebavi, da smo se morali ustaviti. Počitek in okrepcilo ni bilo zaman, saj so se obrazi zjasnili, čeprav je narahlo rosilo.

Ob sotočju dveh rek — Rojstvo reke Kozare je čar pravljičice iz »Tisoč in ene noči«

Foto: B. Dežman

Ko smo prešli slovensko-hrvaško mejo, nas je spiker opozoril, da zaradi prijateljstva ni bilo »carinskega pregleda«, kljub temu pa se že lahko pogovarjamo »na hrvatskom jeziku«. Veselo razpoloženi smo se vozili tja do Karlovca, kjer smo prav težko našli parkirni prostor. Tudi tu smo izstopili, si pretegnili trdoto in si pol ure ogledovali mesto.

Mesto Karlovac stoji ob izlivu reke Kolpe, Korane (priteče iz Plitvic) in Mrežnice in ima 34.000 prebivalcev. Zgrajeno je po tipu krajiških mest, ohranilo se je še nekaj obzidja in okopov. Je pomembno industrijsko središče: tovarna parnih turbin, usnja, obutve ter pivovarna. Zgrajen je bil leta 1570 kot močna trdnjava za obrambo pred Turki. Vsekakor moram reči, da so naša mesta bolj čista pa tudi trgovine so neprimerno bolj okusno in moderno urejene tudi v manjših mestih Slovenije. Morda je bila soparica kriva, toda zdelo se nam je mrtvo in dolgočasno mesto.

Cesta Karlovac Plitvice je že modernizirana. Res, vožnja je bila prav imenitna, tako da je celo Dreja izražal zadovoljstvo, ker druge zanimivosti ni bilo. Povsod sama ravnina, sem in tja smo srečali kako »govedino«, tudi sivček nam je večkrat prekrižal pot in je zato spiker govoril o nekem »sorodstvu« ter opozarjal izletnike, naj si ogledajo »sivega bratca«.

Kmalu smo prečkali reko Korano in prispeli v Slunj, ki je nekako odskočna deska za Plitvice. V Slunju gradijo nov železobetonski most, ki bo zelo podoben kranjskemu. Hotel »Slunjščica« je kategorije C in je prav prikladen za goste, ki hočejo prenočiti, saj ima 90 postelj. Upravnica hotela je Slovenka in prav rada vidi, če pridejo Slovenci, posebno če znajo zapeti ali zaigrati kakšno domačo vižo.

»Še 24 kilometrov! je dejal Dreja. Res, čim bolj so se vrstili lepi gozdovi, tem bliže smo bili cilju.

»Plitvice!« je zadonelo po zvočnikih.

»Končno,« smo dejali in vsi radovedni zrlj skozi okna. Proti jugu se je prikradla svetloba — pod nami pa se je srebrno zalesketalo jezero. Izstopili smo. — Vreme je bilo kislo — zdi se mi, da je to vplivalo

Plitvice —
toliko je lepote,
da samo strmiš
in gledaš ...

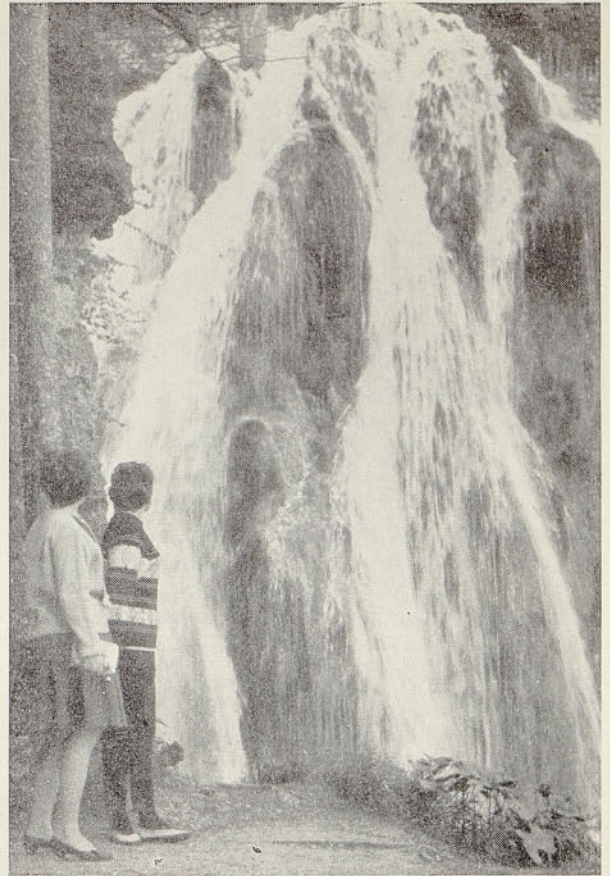

Foto: B. Dežman

tudi na našo dobro voljo. — Nikamor se nam ni mudilo.

»Pa si oglejmo naše prenočišče!« je dejal vodja potovanja. Stopili smo v bukov gozd in si tam ogledali barake Počitniške zveze Jugoslavije. Po pravici povedano, prizor nas ni navdušil, saj so bile te barake podobne slabemu taborišču — postelje pa tudi niso bile kaj prida.

Kaj smo hoteli ... Sicer pa — ena noč, pa bi se tresli? — Kmalu smo si ogledali tudi nov moderen hotel »Plitvice«, kjer so bile cene za nas več kot super moderne. — Samo nekaj števil: postelja za eno noč 1800 din, buteljka vina 900 din, črna kava 150 din itd. — Res, v Plitvicah se samo čudiš. Čudiš nad naravno lepoto, čudiš nad raketnimi cenami. Gostinci pravijo: »Cene so samo »nekoliko« višje od drugih hotelov ... sicer pa tako v glavnem ne pridejo v poštev za domače goste!«

Kaj bi k temu pripomnili mi. Ali ne trpi pri tem naš narodni ponos? Cene pensionov so na splošno v boljših hotelih pretežno »inozem-

ske«, ki za inozemce po novem obračunskem tečaju niso pretirane. Nемеc pri nas ne živi draže kot doma oziroma živi skoraj ceneje. Nehote se pa čutiš prizadetega v svojem ponosu, ker hotelirji na domačega gosta tako malo računajo. Zanj ostajajo tri možnosti. — Lahko se umakne v zasebno sobo in je v restavraciji, v svoj počitniški dom ali pa pod streho šotora ... Skoro bi želel, da bi se hotelirjem v računskem optimizmu enkrat zataknilo ...

Ogled jezer in slapov

Če si prvič na Plitvicah, potem je najbolje, da si kupiš vstopnico za 100 din, kjer je vračunan prevoz s čolnom, skupina pa dobi tudi vodiča. Tako smo napravili in ni nam bilo žal. Vodič je bil upokojen profesor iz Zagreba, ki že tretje leto prihaja v sezoni na Plitvice. Pozna svoj posel, pripoveduje pa z velikim ponosom.

Prepeljali smo se čez jezero Kozjak, ki se odlikuje po prekrasni temnomodri barvi in je obkrožen z gozdom, proti koncu pa ga krasi

mali otoček. S Kozjakom se zaključujejo jezera, ki jih imenujejo Gornja jezera.

Profesor nam je takole pripovedoval:

Izmed gorskih masivov Male Kapele in Plješivice, v prostranih temnih gozdovih, se je nanizalo 16 jezer in malih jezerc, ki očarajo vsakega obiskovalca. Tu pada voda iz enega jezera v drugo v slapovih in kaskadah, ki se lesketajo v čudovitih barvah, in ni čudno, da Plitvička jezera spadajo med največje prirodne lepote na svetu. — Skupna površina je 19 km, največja pa sta Kozjak, ki ga vidite pred seboj in pa Proščansko jezero. Plitvička jezera so z okolico od 19.200 hektarov postavljena pod posebno zaščito — kot Nacionalni park. V tem zaščitenem pasu, se popravljajo samo steze, vse drugo se pusti v miru. Narava gradi, narava ruši!

Res je bilo tako kot nam je pravil vodič. Pota so bila očiščena navlake, listja in vej, vse drugo delo je narava sama prevzela. Podrta drevesa, ki so padla v jezera, so bile nema priča raznih neurij, apnena mrena jih je obdala in konservirala, da bodo ostala stoletja nedotaknjena in nestrohnjena. Ko smo hodili ob jezerih in slapovih po romantičnih stezah se nismo mogli nagledati barv, ki so se spreminjale ob vsakem koraku. Tako smo obhodili Gradinsko jezero, ki je plitvo (10 m) in mirno, v ločju ob njem pa prebivajo divje race. Galovac je globok 24 metrov in je po velikosti tretje jezero. Nekaj krasnih slapov, med njimi 20 metrov visoki Prčtavec, razpršuje s silovitim šumom vodo na vse strani. Sledijo še Veliki Burget, Jovinovac, Vir, Bativac, Okrugljak in Ciginovac. Nad vsemi pa kraljuje veliko Proščansko jezero, ki dobiva vodo od rečice Matice. Ob jezeru je livada »Prošček«, ki je zgodovinske važnosti iz Narodnoosvobodilne borbe. Tu je postavljen tudi spomenik hrvaškemu pesniku Vladimirju Nazorju.

Temperatura vode v Proščanskem jezeru in Kozjaku doseže poleti 24° C. Po dveurni hoji nismo bili nič utrujeni. Lepota in čari so nas prevzeli. Res, na malem prostoru se je razvilo izredno bogastvo prirodnih krasot.

Na Šilu — otok Krk, sonce, morje in smeh

Spet smo se prepeljali preko jezera, polni najlepših vtisov.

Foto: B. Dežman

Prišla je neka mladina iz Kranja

Po ogledu so se mladci in mladenke precej razpršili, nekaj jih je zašlo tudi v restavracijo, ki je bila prava podoba puščobe. Vsedel sem se k malici in čakal, da pride »konobar«. Vse zaman... Šel sem k »šanku«, kjer je bil ležerno naslonjen in se pogovarjal. Naročil sem »dva deci« črnine. »Da, da, samo sedite... odmah ču...« in se je spet mirno pogovarjal dalje. Končno se me je le usmilit. Plačal sem mu in mu za vsak primer dal napitnino. Obraz se mu je razjasnil.

Kratek oddih na sedlu Vratnik (698 m) v pogorju Velebit, od koder je edinstven pogled na Senj — slavno mesto Uskokov

Vprašal me je, če pridem tudi na večerjo. Pokimal sem. »Nocoj bo veselo! Prišli so neki »omladinci« iz Kranja, živahni dečki... tudi plesali bodo.« Nasmehnil sem se in se nisem izdal, da spadam tudi k njihovi skupini, dobro pa se mi je le zdelo, da je to s takim zadovoljstvom povedal. — Res, večer je bil lep in razigran. Niso bili samo živahni dečki, tudi dečve so bile živahne. Brez aspirina so spotili vse boleznj iz sebe, posebno kadar je nastopil Lojze, ki je tudi zanosno recital o raznih človeških karakterjih in z njim v zvezi tolmačil pomen »raketnih« izstrelkov. Toliko smeha že dolgo nisem slišal in če komu pozneje ni dobro delovala trebušna prepona, je kriv predvsem Lojze.

No, tudi zabave je bilo konec in vsi smo hitro šli k potrebnemu počitku.

Dež nam ni odvzel dobre volje

Zjutraj, v nedeljo, nas je pozdravil dež. Tako prijetno je šumelo po strehi barake in po bukovih listih, da se nam prav nič ni ljubilo vstati. Vodja potovanja pa je bil drugih misli. Hitro smo pospravili in takoj odšli na ogled Doljnih jezer, ki po svoji lepoti prekašajo Gornja jezera.

Takoj za največjim jezerom Kozjakom je jezero Milanovac s slikovitim slapom Milke Trnine. Od tu se preko nizkih pragov preliva v jezero Gavanovac, ki je krasne zelenomodre barve. Močan šum nam je najavil močne in čudovite Velike Kaskade, ki se peneč prebijajo in padajo v jezera Kaludžerovac, ki se preko pragov preliva v jezero Novakovića Brod, ki je poslednje jezero, iz katerega teče reka do zadnje jezerske barijere iznad Sastavka, ki so najveličastnejši prizor na Plitvičkih jezerih. Že oddaleč je bilo slišati šum in bobnenje vode, ki pada v brezno s tako silo, da je vse zamegljeno od vodnih kapljic. Z leve strani pa se nam je odprl drug pogled, ki se ga z besedami ne da popisati. Z roba visoke pečine pada v globino reka Plitvica, ki se razdeli v tri slapove, ki padajo preko 70 metrov v kanjon. V naglušnem bobnenju močnih slapov in v igri barv in virov kanjonskega kotla se rodi reka Korana.

Vsi smo bili pod vtisom te čudovite prirodne lepote. Ta lepota in čar te vlečeta, da samo strmiš in gledaš... bučanje slapov se preliva v mogočne glasbene simfonije, ki te spremlja še ure in ure. Ta svet je ustvarjen za barvno fotografijo, saj je na stotine priložnosti za lepe posnetke. Če povzamem, da je vse to na nas napravilo, kljub dežju — silen vtis, kako impresivno mora to vplivati na gledalce ob sončnem vremenu...

Nazaj grede smo si nakupili nekaj spominčkov, predvsem razglednice. — Prospektov, žal, niso imeli. V pogledu propagande res niso preveč napredni. — »Prospekti stanejo!« tožijo gostinci.

»Gremo!« je zaklical vodja potovanja.

»Gremo!« so zaklicali v zboru.

»Smer Crikvenica!«

»Tako je! Naj živi naše morje!« so vzklikala mlada grla.

Tako smo se v rahlem dežju poslovili od prelepih Plitvičkih jezer, našobili pa smo se ob pogledu na lepi a preveč dragi hotel in zavili na cesto proti Jadranu.

Do železniške postaje Vrhovine je speljana prav dobra cesta, toda kmalu je zadonel klic:

»Pozor, slaba cesta!«

Ni bilo treba preveč opozarjati. Kotanje na cesti so pretresle vse iz-

letnike. Bolj rahli želodci so se pričeli oglašati in lica bledeti.

Oj, te kotanje...

»Otočac!« je javil spiker. »Ali ste zato, da se »nmav« oddahnemo. Pa tudi želodec je prazen. Saj v Plitvicah zaradi draginje še jesti nismo upali... Ste zato?«

»Smo!« je zadonelo v zboru.

Otočac je majhno mesto z močnim podeželskim zaledjem. Zanimivo je to, da so vse trgovine in uslužnostna podjetja ob nedeljah dopoldne odprta, in to prav zaradi kmetov, ki samo ob nedeljah pridejo v mesto. Tu smo si lahko privoščili pošteno malico, saj so bile cene spet normalne.

Čez pol ure smo še vedno vozili po slabi cesti. Spotoma smo si ogledovali puščobno pokrajino, tako da so od enoličnosti nekateri kar zasпали.

Priroda je v tem kraju res skopa, le ovce najdejo dovolj hrane, saj smo jih videli v velikih tropih.

»Babin potok,« je najavil spiker, ko je zagledal pred nekaj kočami cestno tablo. Pri kočah je bila le mlaka, zato je nekdo spremenil prvotno pojasnilo v Babino »lužo«. Kazalo je, da je pogovor nekoliko zdramil zaspance, saj je bil takoj nato precejšen živ-žav.

Serpentine so nas prepričale, da se dvigamo na sedlo Vratnik (698 metrov) in da bomo prečkali pogorje Velebit.

Foto: B. Dežman

Crikvenica — Po morju »barka« plava

»Hej, zaspanci! ... Morje!«

In res ... Komaj smo obšli ovinek, že se nam je nudil prelep pogled na Senj, Jadransko morje in otoke, ki so se žarili v soncu. Ej, ta naš Jadran ... Na Plitvicah dež, na Gorenjskem prav gotovo — tu pa sonce!

»Ven, na zrak ... na sonce!« je zadonelo po avtobusu. Kot muhe smo poskakali iz vozil. Eh, kako se je prilago sonce ... to toplo sonce. Pretegovali in mežikali smo kot mlado mače, ki se igra s sončnimi prameni. Posedli smo po skalah, nekoliko »senjske burje« nam je dahnilo preko glav, mi pa smo gledali mesto Senj na mestu rimskega naselja »Senia«, slavno gnezdo Uskokov, ki je stoletja kljubovalo tujemu nasilju in pohlepu.

Spustili smo se 700 metrov navzdol in zavili na Jadransko magistralo, ki je bila izročena prometu do Zadra že v letu 1959. Izgradnja te moderne ceste je neprecenljive važnosti za naš turizem. Trasa vodi stalno ob morju, s pogledom na otoke in pečine predstavlja edinstveno turistično atrakcijo.

Tako smo se vozili skozi Novi Vinodolski in Selce, privlačno turistično mestece z lepo plažo, ter prišli v Crikvenico. Ko smo izstopili nas je topel morski zrak kar omamljal, barke in barčice pa so nam naredile skomine po veslanju in jadraniu. Crikvenica je najbolj obiskano obmorsko mestece na Hrvatskem Primorju, poznano po veliki peščeni plaži, zato ni čudno, če smo takoj srečali polno inozemcev, med katerimi so spet prednjačili Nemci in Avstrijci. Zaželeli smo si pečenih rib. Dobili smo jih s počasno postrežbo, kot smo bili že navajeni. Cene niso bile pretirane, tako da smo se prijetno začudili. Pač predsezona!

»Ob dveh se dobimo na pomolu. Za kopanje je prehladno. Bomo jadrnali na otok Krk« — smo se dogovorili. — S tremi barkami smo se odpravili (seveda ne vsi) na Šilo. Morje je bilo gosto kot olje, nobenega vetrčka ni bilo od nikoder. Vesla so delala s polno paro, mi pa smo bili dobre volje, dokler ni oblak prekril sonca in je precejšnji sunek vetra dal vedeti, da bo »kiša« padala. Veter nam je poma-

gal in hitro, še pred dežjem, smo bili na suhem.

Naš stari Čika oziroma lastnik barke je brž nasvetoval neko gostilno in ko ga je nekdo vprašal, če ima za reklamo kaj procentov, je bil kar hud. — »Ma kakvi procenti!« je godrnjal.

Naročili smo kraški pršut in »crno« — pravo dalmatinsko vino. Moram priznati, da je imel Čika prav. Po tretjem kozarcu sem se spomnil prešernove »Zdravljice«: Spet trte obrodile so vince nam sladko, ki nam oživlja žile ... itd. Menim, da je na ostale »črna kri« enako delovala, saj jim je šlo precej na smeh; še celo grla so začeli uglaševati za sentimentalno popevko — žal pa ni bilo časa, ker se je vreme medtem že popravilo. — Vožnja nazaj je bila enako prijetna, čeprav nam je Čika govoril o prijetnem življenju v »rajnki« Avstriji in nam istočasno razložil vse fronte in burno vojaško življenje, potem pa nenadoma potožil o težkih davkih, ki tarejo »uboge« lastnike bark. — »Bogme, to so teški šoldi!« je dejal.

Poslovili smo se od Crikvenice, od otoka Krka in odpeljali proti Kraljevici na izhodu bakrskega zaliva. Tu je ohranjen »Stari grad« Zrinski-Frankopana. — V neki mali

ladjedelnici je bil leta 1927. zaposlen tudi tovariš Tito. Kmalu zatem smo videli Bakar, rimska »Volo-scera« — staro hrvaško mesto velike pomorske tradicije, dvignjen amfiteatralno na dno zaliva. Ne daleč od tod smo zagledali Reko, naše znano пристanišče. Na izhodu mesta se cesta dviguje, odtod pa je lep pogled na Opatijo — največji turistični center Kvarnerske riviere.

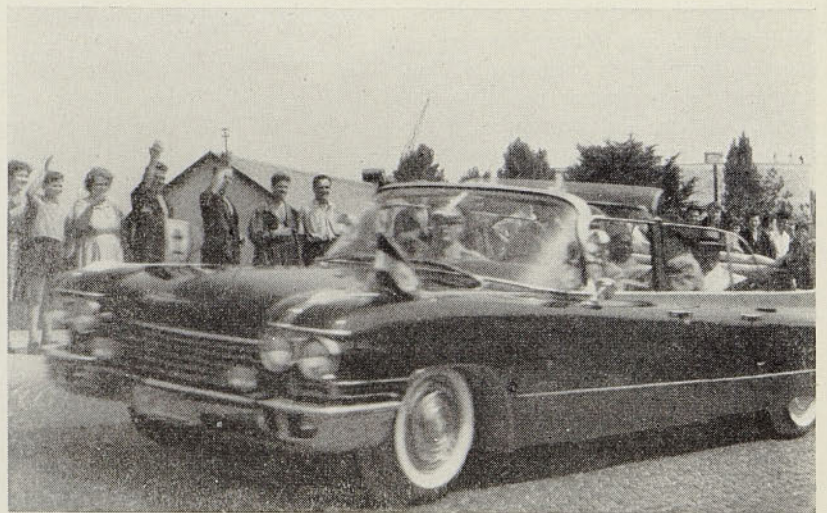
Mrak se je počasi spuščal, šofer je prižgal žaromete, monotonost stroja je počasi uspavala izletnike. Cesta je oživela. Kot tipalke so se iskali žarometi, se prehitevali in srečavali in nazadnje v strnjeni koloni vozili tja do Ljubljane. Prehitevati se ni dalo več. V Ljubljani se je kača razdelila na več koncev — pot na Gorenjsko je bila prosta.

Povsod lepo — doma najlepše, tako nekako smo pozdravili Kranj že na Gaštejju. V Kranju pa smo se kot prijatelji in dobri znanci poslovili ob misli, koliko lepega smo videli in kdaj se bomo na izletu ponovno srečali.

Počitniška zveza v Iskri je s tem izletom ponovno dokazala pomen takih akcij in pravilnost gesla zveze: **»Spoznaj domovino in še bolj jo boš vzljubil!«**

Ado

POZDRAVILI SMO VIŠOKEGA GOSTA

Jugoslavijo je v drugi polovici junija obiskal predsednik prijateljske afriške države Mali — Modibo Keita. Kjerkoli ga je vodila pot po naši deželi, je bil deležen prisrčnega sprejema. Ko se je visoki gost 21. junija dopoldne v spremstvu predsednika Tita vračal z Bleda proti Ljubljani, so ga na poti mimo naše tovarne pozdravili tudi člani našega delovnega kolektiva, ki so tedaj prihitali na cesto. Foto: Iver

KONČAN JE MOŠTVENI IZBIRNI TURNIR V ŠAHU

19. maja se je končal izbirni šahovski moštveni turnir, v katerem so sodelovale ekipe ekonomskih enot, v celoti blizu 90 tekmovalcev. Povod za izvedbo tega obsežnega turnirja so bile pravzaprav Letne igre »Avtomacijek«, za katere je bilo potrebno izbrati kolikor toliko kvalitetno moštvo in mobilizirati šahovske sile iz vse tovarne. — Lahko rečemo, da je akcija uspela. — Ni majhna reč zbrati ob za šahovske razmere malce neprimernem času nad devetdeset šahistov, medtem ko se je skoraj že usidralo mnenje, da životari v Iskri le nekaj nad dvajset šahistov. O vzrokih začasnega zastoja šahovskega življenja v naši tovarni bo beseda pozneje.

In rezultati? Prvo nagrado je odnesla ekipa Zavoda za izobraževanje kadrov, drugo ekipa ekonomske enote orodjarne, tretjo ekipa EE produkcije, četrto moštvo EE centralne tehnične kontrole in tako po vrsti — največjo nagrado pa so prejeli tisti šahovski optimisti, ki so verjeli in še verjamejo, da je v Iskri šah zelo močna športna panoga — »Pepelka«, ki jo je treba znova obuditi v življenje.

Ko je prireditveni odbor zaprosil za pomoč Sindikalno podružnico Iskre, ki naj bi prispevala denarna sredstva za nagrade zmagovalnim ekipam, je brez obotavljanja dobil vso potrebno pomoč. Glavni argument, ki ga je sindikalni podružnici nudil prireditveni odbor ob prošnji za ustrezno pomoč, je bila množičnost in vnaprej izdelan načrt tekmovanja, kar je seveda prvi pogoj za sleherno pomoč, ki naj jo sekcije zahtevajo od svoje sindikalne organizacije. Nedvomno je, da bo šahovska sekcija tudi v prihodnje opravičila naklonjenost in razumevanje sindikalne podružnice in da bo ob podobnih prireditvah in našla v njej podporo in pobudo za nadaljnje delo.

Ob izvedbi tega množičnega šahovskega turnirja pa se vsiljujejo nekatere misli. — Predvsem čemu

nekam kampanjski način življenja in delovanja sekcije, ki terjajo zelo malo rekvizitov in prostora v zameno za izredno zanimivo in koristno družabno udejstvovanje? Ali manjka igralcev? Ne, teh prav gotovo ne, saj je splošno znano, da je Iskra dajala pred leti jedro in udarno silo kranjskemu šahovskemu klubu. Ni organizatorjev? — Tu je vprašanje nekoliko kočljivo, vendar se organizatorji najdejo povsod, kjer je celotna organizacija usmerjena v pravilni in realni smeri, v skladu z interesi posameznikov in vsega podjetja. Množičnost? Da, zdi se, da je tukaj osnovni vzrok začasne omrtvelosti šahovskega življenja v Iskri, čeprav se navidez vsiljuje vprašanje, kako ustvariti množičnost, če ni pravega zanimanja pri posameznikih. Torej je vse skupaj nekakšna jara kača, ki sama sebe grize za rep.

Ker je vprašanje množičnosti v večji ali manjši meri pereče skoraj pri vseh športnih dejavnostih v naši tovarni (pomislimo, da šteje Iskra blizu 4000 ljudi!), ne bo od-

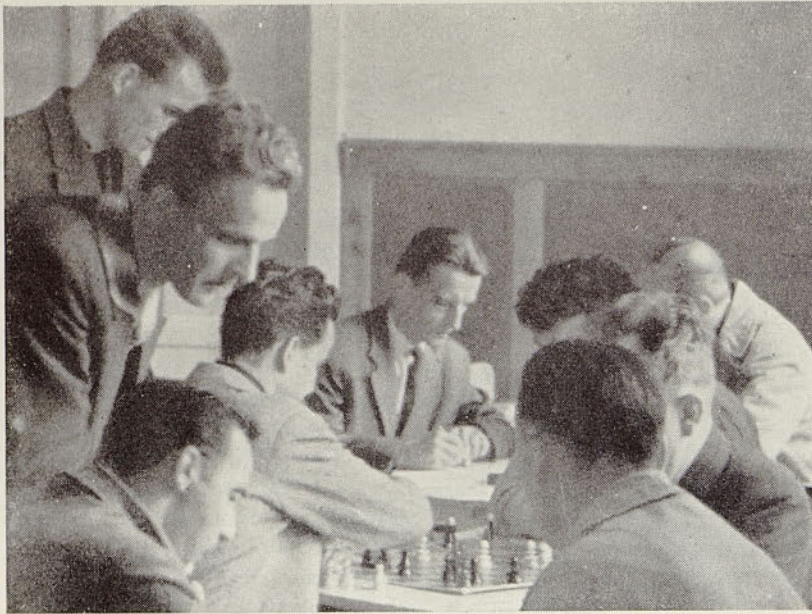
več, če se malce pomudimo in analiziramo možne vzroke tega v bistvu nelogičnega pojava.

Nihče ne more zanikati, da se Iskrine sekcije ne udeležujejo na razmeroma širokem torišču športnih dejavnosti, prireditev in obiskov, ki v celoti zajamejo precejšnje število ljudi in na koncu koncev terjajo tudi lepe denarce za organizacijo teh prireditev. Ne smemo tudi pozabiti, da se veliko Iskranov udeležuje tudi na terenu po drugih organizacijah, kjer imajo — podobno kot šahisti — precejšen delež v javnem športnem življenju. Navzlic temu pa podrobna analiza kaže, da se (ugotavljamo predvsem za šah!) število aktivnih športnikov in igralcev sumljivo oži in da je včasih prav težko zbrati kvalitetno ekipo za več ali manj »uradna tekmovanja« z našimi starimi znanci iz vrste sorodnih elektrotehničnih podjetij. Večkrat je slišati tudi negodovanja nad to ali ono pomanjkljivostjo pri prireditvah te vrste, ki so pri raznovrstnosti sodelujočih moštev neogibne. Včasih pogrešamo na teh prireditvah tudi tisto odpornost in žilavo delo za »čas podjetja«, ki vzbuja kolektivni duh in ponos nad tem, da smo pripadniki enega najperspektivnejših podjetij elektroindustrije.

Pa se povrnimo spet k vprašanju množičnosti! Zdi se, da bo ob do-

Foto: J. Colnar

sedanjem načinu tekmovanja in izboru sodelujočih težko vzbuditi masovni interes za udejstvovanje v posameznih športnih panogah, tako pri že »priznanih« tekmovalcih, kakor tudi pri celotnem kolektivu. Resnici na ljubo bodi ugotovljeno, da sedanji način izbora tekmovalcev po več ali manj ustaljenem »spisku«, niti ne dovoljuje pristopa na tekmovanje manj znanim športnikom, pa četudi bi imeli le-ti najboljšo željo in morda še neugotovljene kvalifikacije za nastop v reprezentancah Iskrinega kolektiva. Razen tega naše prireditve diše nekoliko po »enolončnicah«, kjer je zbranih sicer precej prehrabrenih artiklov, vendar pa vse skupaj nima pravega okusa in ne ustrežne vabe za oko. Tak športni »venček« je morda prav primeren za manjše kolektive, toda podjetje Iskrinega ranga in slovesa bi moralo ob vsakem nastopu in v vsaki panogi predstavljati vsaj v medtovarniških tekmovanjih športno velesilo.

Naj bo zaenkrat jalove kritike dovolj, poizkusimo raje iz tega izvleči konstruktivne zaključke in morda prilagoditi smer realnejšemu gledanju na stvari ter z vztrajnim delom izboljšati položaj in interes med člani našega kolektiva.

Predvsem bi naše medtovarniške prireditve in srečanja ne smele biti občasne; te prireditve bi morale biti znane že daljšo dobo vnaprej in vsemu kolektivu, saj predstavljajo dovolj mikavno vabo za vsa-

kega člana kolektiva, ki se udeležuje v okviru te ali one športne panoge. Naša medtovarniška srečanja so združena s prijetnimi izleti, spoznavanji novih krajev in ljudi, ogledi tovarn in podobnim. V prvi vrsti pa predstavljajo določen cilj, za katerega se izplača boriti in žrtvovati čas ter gotovo prizadevnost, da se posamezniki uvrstijo v tovarniško reprezentanco. — Zato je treba takšne cilje izkoristiti za notranjo mobilizacijo naših športnikov v tovarni: princip bi naj bil — **ni nastopa na naših javnih prireditvah brez izbirnega predtekmovanja,**

kjer koli je to mogoče! Le s takšno nenehno mobilizacijo in izbiro naših športnih kadrov bomo pritegnili tudi mlajše tekmovalce, ki morda še nimajo legitimacije za zastopanje Iskrinih barv. Pri vsem tem morda ni garancije, da bo Iskra za vsako ceno odnašala sama prva mesta na vseh nastopih. Kajti — če prav pomislimo, take prireditve niso izključno zaradi reklame podjetja (za to obstajajo učinkovitejša

Tudi brez stranskih »kibicev« ni šlo

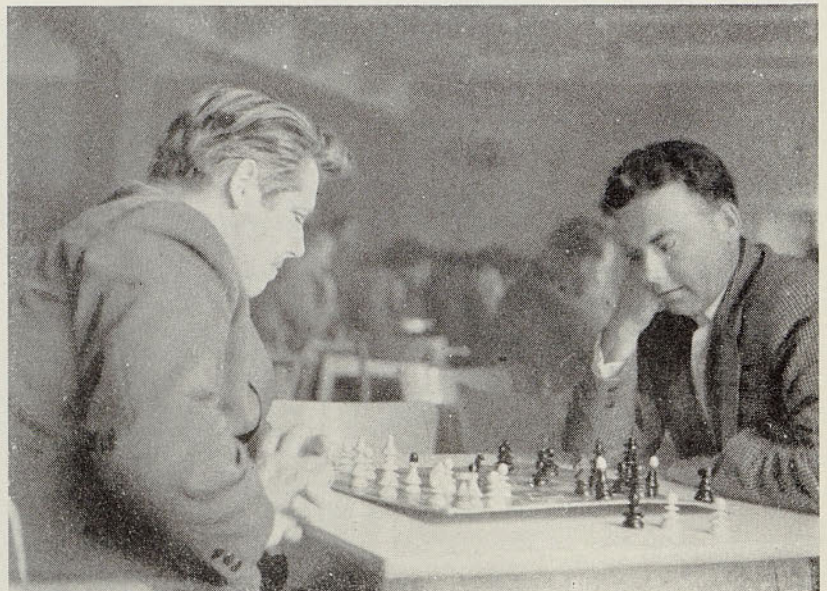
Foto: J. Colnar

sredstva!), marveč zato, da ima od njih gotovo korist čim večje število članov kolektiva.

Posebno poglavje predstavlja v tej zvezi načrtna in učinkovita propaganda. Propaganda naj bi imela v prvi vrsti nalogo pravočasne mobilizacije športnikov potom izbirnih tekmovanj (združenih z nagradami), objavami rezultatov v tovarniškem merilu in pritegotvanjem novih kadrov. Taka propaganda pri nas prav za prav ne obstoja, čeprav si brez nje težko zamišljamo kolikor toliko množično dejavnost. Nikakih pogojev tudi ni, da bi to delo mogla voditi športna komisija pri tovarniški sindikalni podružnici: njeno delo je izvedba konkretnih srečanj in planiranje novih prireditev. Torej kdo naj prevzame to zelo

Foto: J. Colnar

Tih, a zagrizen boj za točko med Župančičem in Černetom

važno nalogo, ki je zvezana z množičnostjo in pravim bistvom naše športne dejavnosti? Preden bi poskusili dati odgovor na to vprašanje, je treba dati pod drobnogled še nekaj.

Ugotovili smo že, da športne enolončnice niso nič kaj simpatična stvar, ki pa zahtevajo obsežne in skrbne predpriprave, če naj prireditelvi kolikor toliko uspe. Tudi praktični rezultati iz posameznih srečanj po posameznih športnih panogah niso posebno vabeči, ker gredo uspehi in neuspehi več ali manj v en koš, torej nekako »približno smo zmagali« in obratno. Pri tem ni prave odgovornosti od strani posameznikov za čast podjetja in ne pravega

nju znotraj podjetja, pa tudi v naših nastopih pred javnostjo. Nikakršne resne ovire ni, da bi na primer Iskrški strelci ne mogli samostojno in množično sprejeti dvoboj s katerim koli tovarniškim kolektivom po vsej Sloveniji. Podobno je z odbojkarji, šahisti, nogometaši, kegljači.

Omenili pa smo že, da naj bi bil predpogoj za takšne nastope nenehno izbirno tekmovanje, kjer naj se izkažejo stari kadri in uveljavijo novi. Na ta način bo pred naše športnike postavljen jasen cilj, za katerega se je vredno boriti ter žrtvovati čas in trud. Po principu ekonomskih enot pa naj bi se dala sredstva in podpora od strani sindikalne organizacije in tovarniške-

pričarati katera koli družbena organizacija.

Izbirno tekmovanje za udeležbo na Letnih igrah Avtomacije je rodilo določen uspeh. Fantje so se »ugreli«, čeprav je čas za šahovsko ugrevanje prav za prav pozimi. Odbor sekcije želi, da bi vsaj nekaj te toplote ostalo tja do prave šahovske sezone, vendar brez pravega gibanja ni toplote. Zato se je vodstvo sekcije odločilo — računajoč na ustrezno razumevanje naše sindikalne podružnice — da občasno priloži na šahovski ogenj po kakšno poleno v obliki čim množičnejših dvobojev z drugimi podjetji, kar vzame razmeroma malo časa in ne povzroča prevelikih stroškov. Uvodni razgovori z nekaterimi podjetji v Koprščini dajo slutiti, da bo mogoče izvesti množični medtovarniški dvoboj na kakih petdesetih deskah, ali pa tudi na večih, če bo nasprotnik pripravljen sprejeti takšen naval Iskrške »možganske elite«. Upamo, da se bo prireditelvi dala združiti s

Vodstvo šahovskega turnirja »obdeluje« dosežene rezultate

Foto: J. Colnar

ponosa nad uspehi v okviru kolektiva.

Ne trdimo, da smo iznašli čarobno formulo, ki naj najboljše delo športnega sektorja, posebno ker bi tudi spremenjeni prijemi v tej smeri dali zadovoljive rezultate in potrdilo o pravilnosti danih sugestij šele čez določen čas. Vendar pa se zdi, da bi morali celotno našo športno dejavnost prilagoditi duhu časa in novim instrumentom, ki vladajo tako v naši ekonomiki kakor v načinu delavske samouprave: dati posameznim športnim panogam **določeno samostojnost!**, njihove uspehe pa nagrajevati po uspehu, ki ga dosežejo v okviru in v korist celotnega kolektiva. Ta princip naj velja v športnem giba-

ga vodstva tisti športni panogi, ki dosega vsestranske upehe, tako po množičnosti (kar je po našem mišljenju najvažnejši cilj!), kakor po doseženih rezultatih izven podjetja.

Ta princip zahteva obenem določeno vodstvo posameznih panog v obliki odborov ali komisij, ki ukrepajo in planirajo nastope po svoji uvidevnosti in možnostih. Nikakega dvoma ni, da bi se na ta način olajšalo in obogatilo delo centralne športne komisije, ki bi usmerjala in podpirala iniciativo »od spodaj«, celotni športni dejavnosti pa dala boljše in bolj življenjsko vsebino. — Zdi se, da bi bilo na ta način odpravljen tudi pomanjkanje organizatorjev, ki jih brez določenih kompetenc prav gotovo ne more

prijetnim izletom in ogledom primorskih mest ter s šahovskim ekipnim dvobojem po načinu »Pokaži kaj znaš!« Vse to je sicer še stvar dogovora, vendar pa so Iskrški šahisti vsaj po množičnosti vedno pripravljeni sprejeti dvoboj s katerim koli podjetjem in ob katerem koli času.

Bodoča velika Iskra potrebuje iniciativnih in smelih ljudi!

LETOŠNJA PARADA MLADOSTI V KRANJU

Foto: Jože Zaplotnik

Dan mladosti je letos zelo slavnostno preživel tudi mesto Kranj. Skozi mesto je šla povorka mladih delavcev, športnikov, dijakov in študentov. Skrbne priprave za to povorko niso bile zaman, saj je le-ta lepo uspela prireditev še izpopolnila spred proslav ob Dnevu mladosti in rojstnem dnevu predsednika Tita. V povorki mladosti so prikazali dejavnost naše tovarne mladinke in mladinci ter učenci IKŠ.

